

Revisors Rolle i Hvitvasking

En kvalitativ studie av revisors oppfatning.

Erlend Teigen og Karl Helle Jonsbråten

Veileder: Kjell Henry Knivsflå

Masteroppgave i Regnskap og Revisjon

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer inntår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

Hvitvasking har i nyere tid fått økt fokus, hvor det ble implementert en ny hvitvaskingslov i 2018 som representerte en betydelig skjerping av eksisterende regelverk på flere nøkkelområder. Revisors opprinnelige mandat har vært å minimere interessekonflikten mellom ledelsen og eierne i et selskap. Imidlertid har endringer i lovgivningen ført til økte forpliktelser fra myndighetene. Revisors etterlevelse av regelverket har fått kritikk fra Finanstilsynet, noe som har ført til sanksjoner. Det er imidlertid ikke oppstått en enighet for disse sanksjonene, noe som reiser spørsmål rundt revisors rolle i hvitvaskingsforebygging. Vi valgte med dette å konsentrere oss om revisors oppfatning av sin rolle i kampen mot hvitvasking i vår masterutredning.

Vi har gjennomført en flercasestudie i form av semi-strukturerte intervju med fire forskjellige revisjonsselskap. Tidligere teori og studier benyttet vi for å forme tre underordnede kategorier som vi identifiserte og spilte en vesentlig rolle i denne prosessen. Dette ble følgelig implementert i intervjuguiden.

Samlet sett gir studien innsikt i revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking og understreker behovet for kontinuerlig opplæring, klare retningslinjer og bedre samarbeid mellom revisorer og myndigheter. Resultatene utfordrer også revisors evne til å avdekke økonomisk kriminalitet og peker på barrierer som "hindrer" revisorer i å spille en mer aktiv rolle i hvitvaskingsforebygging. Disse barrierene kan være avgjørende for å forstå hvorfor revisor per dags dato ikke avdekker økonomisk kriminalitet i den grad som man skal kunne forvente av en rapporteringspliktig. Studien gir også grunnlag for refleksjon rundt revisors forhold til lovverket og utfordringene som hindrer revisor i å være mer proaktiv i bekjempelsen av hvitvasking.

Forord

Denne masteroppgaven utgjør avslutningen på vår utdanning ved Norges Handelshøyskole (NHH) innenfor mastergraden Regnskap og Revisjon. Utforming av oppgaven har vært fylt med utfordringer, faglig vekst og en dypere forståelse av revisjonsfeltet. Her vil vi takke vår veileder Kjell Henry Knivsflå som har kommet med veiledning, støtte og faglige innsikt gjennom hele prosessen. Disse tilbakemeldingene har vært avgjørende for å forme og forbedre masteroppgaven.

Vi vil også uttrykke vår takknemlighet til de revisorene som deltok i intervjuene, og som gjorde dette forskningsarbeidet mulig. Uten deres deling av innsikt og erfaringer ville denne oppgaven ikke ha vært mulig.

Avslutningsvis vil vi takke alle venner og familie som har tatt seg tid til å lese over oppgaven vår og kommet med gode innspill. Dette verdsettes enormt.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
FORORD	3
INNHOLDSFORTEGNELSE	4
1. INNLEDNING	8
1.1 PROBLEMSTILLING	8
1.2 BAKGRUNN OG MOTIVASJON	8
1.3 OPPGAVENS STRUKTUR.....	9
1.4 METODE FOR Å BESVARE PROBLEMSTILLING	10
2. HVITVASKING	11
2.1 HVITVASKING OG MISTENKELIGE TRANSAKSJONER.....	11
2.2 NY HVITVASKINGSLOV	12
2.3 HVORDAN FOREGÅR HVITVASKING?	13
2.3.1 Plassering	13
2.3.2 Tildekking	14
2.3.3 Integrering	14
2.4 TILTAK.....	15
2.4.1 Financial Action Task Force	16
2.5 TIDLIGERE FORSKNING	17
3. REVISJON	19
3.1 REVISORLOVEN	19
3.2 UAVHENGIGHET	20
3.3 OPPLÆRING	22
3.4 KUNNSKAP OG RESSURSER	23
3.5 ERFARING.....	24
4. REVISORS ROLLE I KAMPEN MOT HVITVASKING	25
4.1 REVISORS INSENTIV.....	26
4.2 REVISORERS OG REVISJONSSELSKAPERS ETTERLEVELSE AV HVITVASKINGSREGELVERKET ..	26
4.3 RISIKOBASERT TILNÆRMING	27
4.3.1 Risikovurdering	27
4.3.2 Hvitvaskingsrutiner	29

4.4	REVISORS MT-RAPPORTERING.....	30
4.5	REVISORS BESLUTNING.....	31
4.5.1	<i>Praktiske utfordringer</i>	31
4.5.2	<i>Juridiske utfordringer</i>	32
4.5.3	<i>Etiske utfordringer</i>	33
4.6	FORVENTNINGSGAPET TIL REVISOR.....	34
4.7	TIDLIGERE FORSKNING.....	35
4.8	OPPSUMMERING AV TIDLIGERE FORSKNING OG TEORETISK RAMMEVERK	36
5.	METODE	38
5.1	FORSKNINGSFILOSOFI.....	38
5.2	FORSKNINGSDESIGN	39
5.3	DATAINNSAMLING.....	40
5.3.1	<i>Valg og innhenting av intervjuobjekt</i>	41
5.3.2	<i>Intervjuprosessen</i>	42
5.3.3	<i>Intervjuguide</i>	43
5.4	ANALYSE AV DATA.....	43
5.4.1	<i>Transkribering og Koding</i>	43
5.5	ETIKK	44
5.5.1	<i>Samtykke</i>	45
5.5.2	<i>Konfidensialitet</i>	45
5.6	KVALITET	45
5.6.1	<i>Reliabilitet</i>	46
5.6.2	<i>Validitet</i>	46
6.	EMPIRI / RESULTATER	49
6.1	REVISORS ROLLE	49
6.1.1	<i>Generelle forståelse</i>	50
6.1.2	<i>Verktøy, metoder eller retningslinjer</i>	50
6.1.3	<i>Håndtering av mistenkelige transaksjoner</i>	51
6.1.4	<i>De faktiske eierne</i>	51
6.1.5	<i>Oppsummering om revisors rolle</i>	52

6.2	ETISKE, PRAKTISKE OG JURIDISKE ASPEKTER MED MT-RAPPORTERING	53
6.2.1	Mangel på tilstrekkelig bevis	53
6.2.2	Mangel av konkrete retningslinjer eller objektive kriterier?	54
6.2.3	Ny hvitvaskingslov	54
6.2.4	Rapporteringsrett eller plikt?	55
6.2.5	Press og frykt for å miste klient	55
6.2.6	Oppsummering etiske, praktiske og juridiske aspekter	56
6.3	HVORDAN KAN REVISOR SPILLE EN MER AKTIV ROLLE I HVITVASKINGSFOREBYGGING?.....	57
6.3.1	Liten andel av innleverte MT-rapporter	58
6.3.2	Identifisering av hvitvaskingsrisikoer	58
6.3.3	Revisor den aktive hvitvaskingsforebygger	59
6.3.4	Fremtidig rolle og ansvar	59
6.3.5	Oppsummering av revisors aktive rolle i hvitvaskingsforebygging	60
6.4	OPPSUMMERING.....	62
7.	DISKUSJON	65
7.1	REVISORS OPPFATNING AV ROLLE I HVITVASKINGSFOREBYGGING	65
7.1.1	Generelle forståelse av revisors rolle	65
7.1.2	Identifisering og håndtering av mistenkelige transaksjoner	66
7.1.3	Den reelle rettighetshaver	67
7.2	PÅVIRKNING AV PRAKTISKE, ETISKE OG JURIDISKE FAKTORER.....	68
7.2.1	Praktiske.....	68
7.2.2	Etiske.....	69
7.2.3	Juridiske.....	71
7.3	REVISORER SOM AKTIVE BIDRAGSYTERE I HVITVASKINGSBEKJEMPELSE.....	72
7.3.1	Revisors begrensede MT-rapportering.....	72
7.3.2	Identifisering og Rutiner	73
7.3.3	Barrierer i bekjempelsen av hvitvasking	74
7.3.4	Revisors fremtidige rolle	75
8.	AVSLUTNING.....	76
8.1	KONKLUSJON	76

8.2	BEGRENSNINGER OG KRITIKK TIL EGEN OPPGAVE	77
8.3	FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING.....	78
	LITTERATURLISTE	80
9.	VEDLEGG	86
9.1	VEDLEGG 1: INVITASJON TIL INTERVJU	86
9.2	VEDLEGG 2: SAMTYKKEERKLÆRING	88
9.3	VEDLEGG 3: INTERVJUGUIDE	92

1. Innledning

1.1 Problemstilling

I denne masteroppgaven har vi som mål å utforske revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking ved å analysere revisors oppfatning av denne nøkkelrollen. Hvitvasking av penger har blitt et stadig økende globalt problem, og regelverket for å bekjempe dette har i nyere tid blitt strengere. I denne sammenhengen spiller revisorer en kritisk rolle som tilsynelatende er avgjørende for å oppdage og forhindre ulovlige økonomiske aktiviteter.

Vi har med dette valgt følgende problemstilling:

Hvilken oppfatning har revisor av sin rolle i kampen mot hvitvasking?

For å adressere problemstillingen i denne studien, vil vi implementere en metodisk tilnærming som involverer en grundig undersøkelse av eksisterende lovgivning. Dette med særlig vekt på hvitvaskingsloven. Samtidig vil vi trekke frem relevant teori og tidligere forskning for å styrke våre funn. Denne analysen har som mål å gi innsikt i revisorens persepsjon av sin rolle i kampen mot hvitvasking. Gjennom denne innsikten, vil vi også forsøke å forstå revisorenes relativt beskjedne andel i avdekkingen av hvitvaskingsforhold. Videre vil vi utforske revisors rolle i sammenheng med hvitvaskingsbekjempelse og de underliggende prinsippene som regulerer revisors plikter knyttet til dette samfunnsproblemet. For å kunne besvare denne problemstillingen har vi identifisert følgende forskningsspørsmål:

1. Hva er revisors oppfatning av deres rolle når det gjelder å identifisere, vurdere og rapportere mistenkelige transaksjoner som en del av hvitvaskingsforebygging?
2. Hvordan påvirker praktiske, etiske og juridiske faktorer revisors beslutning om å generere MT-rapporter?
3. Hvordan kan revisorer spille en mer aktiv rolle i bekjempelsen av hvitvasking?

1.2 Bakgrunn og motivasjon

Hvitvasking av penger representerer en voksende global trussel som involverer å skjule opprinnelsen til midler som er generert gjennom ulovlige handlinger. Ifølge FN hvitvaskes opptil 2 000 milliarder dollar årlig gjennom internasjonale bankkontoer, tilsvarende 5 prosent

---

av verdens årlige BNP (Huse, 2020). Fenomenet hvitvasking har betydelige økonomiske, sosiale og sikkerhetsmessige konsekvenser hvor det er avgjørende å implementere effektive tiltak for å forhindre hvitvasking og identifisere mistenkelige transaksjoner (MT) knyttet til dette (Finanstilsynet, 2022b).

Revisor spiller en viktig rolle i bekjempelsen av hvitvasking, hvor de tilsynelatende befinner seg i en unik posisjon til å kunne vurdere og rapportere mistenkelige transaksjoner som en del av sine revisjonsoppgaver. Imidlertid er det bemerkelsesverdig at statistikk fra Økokrim fra 2023 viser at revisor bare rapporterer 74 av de 19 782 MT-rapportene (Mistenkelig transaksjon rapport) som er meldt inn i denne perioden (Økokrim, 2023). Dette kan indikere et betydelig skille mellom det antall mistenkelige transaksjoner som revisorer identifiserer og rapporterer, og det samlede omfanget av slike transaksjoner som faktisk forekommer.

En slik statistikk reiser viktige spørsmål om revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking. For å kunne forstå dette fenomenet bedre, vil det være nødvendig å utforske revisors oppfatning av deres rolle, og de utfordringene revisorer møter ved identifisering av mistenkelige transaksjoner. Videre må en også vurdere hvordan praktiske, etiske og juridiske faktorer kan påvirke revisors beslutning om å rapportere slike transaksjoner. Det vil også være viktig å identifisere måter revisor kan spille en mer aktiv rolle i bekjempelsen av hvitvasking.

Problemstillingen og forskningsspørsmålene er derfor valgt for å bidra til en dypere forståelse, samtidig som den har som hensikt å identifisere mulige tiltak for å styrke revisors bidrag. Gjennom dybdeintervjuer med en rekke erfarne revisorer og en grundig analyse av deres oppfatninger, praksis og utfordringer, har denne studien som mål å bidra til å belyse viktige aspekter ved revisjonsprosessen knyttet til hvitvaskingsforebygging.

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven er strukturert i åtte kapitler. Kapittel 1 innleder oppgaven ved å presentere dens formål, problemstilling, forskningsspørsmål og den metodologiske tilnærmingen som er benyttet. Kapittel 2, 3 og 4 utgjør det teoretiske rammeverket, hvor problemstillingen er konkretisert gjennom en serie underliggende spørsmål som videre er systematisert gjennom en intervjuguide. Disse oppsummeres i slutten av kapittel 4. I Kapittel 2 og 3 er det generelle fokuset rettet mot hvitvasking og revisjon, mens Kapittel 4 dykker ned i samspillet mellom revisjon og hvitvasking.

Kapittel 5 gir en detaljert redegjørelse for den metodiske tilnærmingen, hvor vi beskriver de valg som er truffet i utførelsen av studien. I Kapittel 6 implementerer vi intervjuprosessen og rapporterte samtidig resultatene og funnene. Kapittel 7 dedikeres til en grundig drøfting av resultatene. Avslutningsvis har vi formet en konklusjon, påpekt svakheter med oppgaven, og kommet med forslag til videre forskning, i Kapittel 8.

1.4 Metode for å besvare problemstilling

For å besvare vår problemstilling benyttet vi en kvalitativ metodetilnærming som involverte en grundig analyse av våre empiriske funn. I rammeverket av vår flercasestudie gjennomførte vi dybdeintervjuer med 4 representanter fra forskjellige revisjonsselskaper. Dette inkluderte både store og små revisjonsforetak. Denne metodologien ble valgt for å oppnå en dypere forståelse av revisorenes perspektiver og oppfatninger. Ved å samle kvalitative data gjennom dybdeintervjuer, kunne vi utforske og analysere revisorenes erfaringer og innsikter på en grundig måte.

Innledningsvis inngikk vi en prosess hvor vi baserte oss på tidligere statistikk og artikler som kritiserte revisors hvitvaskingsforebygging. Vi satt oss følgelig mer inn i emnet, og identifiserte tre overordnede tematikker som tidligere forskning og teoretiske rammeverk pekte mot. Disse ble integrert i våre tre forskningsspørsmål, som skulle danne grunnlag for å kunne besvare problemstillingen. Vår intervjuguide ble deretter strukturert rundt disse hovedtemaene for å sikre en systematisk tilnærming. Avslutningsvis brukte vi tidligere studier og relevant teori som en referanseramme for å sammenligne våre funn, og med dette danne et grunnlag for vår konklusjon.

---

2. Hvitvasking

2.1 Hvitvasking og mistenkelige transaksjoner

Finanstilsynet definerer hvitvasking som «Enhver transaksjon som bidrar til å skjule opprinnelsen til penger som stammer fra en kriminell handling» (Finanstilsynet, 2016). Hvitvasking refererer til en rekke handlinger som har som mål å sikre og legitimere økonomisk utbytte oppnådd gjennom straffbare handlinger. Utbyttet består typisk av midler i form av kontanter eller beløp på bankkontoer som stammer fra ulovlige aktiviteter som for eksempel tyveri, bedrageri, narkotikahandler, skatteunndragelse og menneskehandel (Rui et al, 2021). For at det ulovlige utbyttet skal kunne anvendes uten å vekke mistanke, må det integreres inn i den lovlige økonomien. Hensikten med hvitvasking er todelt: Det første er å gi inntrykk av at det ulovlige utbyttet er opptjent på en lovlig måte, og det andre er å skjule det kriminelle opphavet til utbyttet (Huse, 2020).

Omfanget og antallet av lover har i nyere tid hatt en betraktelig økning, hvor det senest i 2018 kom en ny hvitvaskingslov som skulle erstatte hvitvaskingsloven fra 2009 og den oppdaterte norsk regelverk i tråd med den internasjonale utviklingen (Finanstilsynet, 2022a). Slike ulovlige transaksjoner er følgelig straffbare og reguleres av hvitvaskingsloven og straffeloven. Hvitvasking omfattes av straffeloven §337. Denne bestemmelsen omfatter de som hvitvasker for seg selv, og mot de som hjelper andre med hvitvasking av penger. Flere sektorer har blitt identifisert som potensielt høyrisikoområder for hvitvasking av penger. Gjennom sin evaluering har Økokrim vurdert at blant de sektorene som er pålagt rapporteringsplikt, utgjør banker, betalingsforetak og agenter for utenlandske betalingsforetak de med den høyeste risikoen for hvitvasking (Økokrim, 2022).

Iht. Hvitvaskingsloven (hvvl.) § 25 (1) vil man som rapporteringspliktig foreta en nærmere undersøkelse dersom man har avdekket et forhold som gir indikasjon på at midler har en tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Videre følger andre ledd i samme paragraf at nærmere undersøkelse alltid skal gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktede art, eller en transaksjon (Finansdepartementet, 2018).

Enhet for finansiell etterretning (EFE) er en sentral aktør i det nasjonale regimet for å forebygge og bekjempe hvitvasking, terrorfinansiering og finansiering av

masseødeleggelsesvåpen (Lunde, 2017). En av kjerneoppgave av Ekspertgruppen EFE består av å motta og utføre analyse av rapporter som omhandler potensielt mistenkelige transaksjoner (MT-rapporter) fra de aktørene som har en plikt til å rapportere i henhold til hvitvaskingsloven. Informasjonen som er inneholdt i disse MT-rapportene blir gjennomgått og underlagt analytiske vurderinger. Deretter blir dette formidlet videre til rettshåndhevelsesorganer, kontroll- og tilsynsmyndigheter, samt relevante utenlandske samarbeidspartnere. En MT-rapport vil med dette skille seg ut fra en anmeldelse hvor man kun anser dette som etterretningsinformasjon hvor man sammenstiller dette med annen innhentet informasjon, og danner dermed et mulig grunnlag for en eksisterende eller ny straffesak. (Økokrim, u.å.)

2.2 Ny hvitvaskingslov

Den nye hvitvaskingsloven ble implementert og trådte i kraft den 15. Oktober 2018. Denne nye lovgivningen hadde som mål å inkorporere betydelige aspekter av EU's fjerde direktiv om bekjempelse av hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme, samt implementere en rekke anbefalinger fra Financial Action Task Force (FATF) angående tiltak for å bekjempe hvitvasking og finansiering av terrorisme (Regjeringen, u.å.). Denne innføringen av ny lovgivning representerer en betydelig skjerping av eksisterende regelverk på flere nøkkelområder (Kielland, 2018).

En vesentlig endring som ble innført er en risikobasert tilnærming på virksomhetsnivå, i tillegg til det tidligere fokuset på kundenivå. Videre ble det pålagt ytterligere forpliktelser for de rapporteringspliktige enhetene når det gjelder identifikasjon av reelle rettighetshavere, spesielt når klienten ikke er en fysisk person. Denne endringen anses som betydningsfull på grunn av dens evne til å redusere risikoen for hvitvasking spesielt gjennom muligheten for å benytte tilslørte og komplekse eierskapsstrukturer for å skjule hvitvaskingsaktiviteter (Hagen & Roaldsøy, 2018).

I tillegg ble listen over personer som kan anses som politisk eksponerte personer (PEP-er) også utvidet i samsvar med de nye lovgivningsendringene. Dette inkluderer norske politikere. Dette utvidede fokuset på PEP-er skyldes antagelsen om at slike personer har økt eksponering for korrupsjon, og dermed er mer utsatt for hvitvaskingsrisiko (Hagen & Roaldsøy, 2018).

Den nye hvitvaskingsloven førte også med seg strengere krav til håndhevelse og sanksjoner. Som en følge av disse endringene har Finanstilsynet satt sitt fokus på de rapporteringspliktige

enhetene, inkludert økt tilsyn og potensiell påleggelse av overtredelsesgebyrer. Det er imidlertid verdt å merke seg at hvitvaskingsloven i seg selv ikke gir klare retningslinjer for metodikken eller utførelsen av slike plikter (Hagen & Roaldsøy, 2018).

2.3 Hvordan foregår hvitvasking?

Formålet med hvitvasking innebærer å konvertere illegale midler til legale midler for den primære lovbryter. Her foretrekker hvitvaskere vanligvis å flytte midler gjennom stabile finansielle systemer. Hvitvaskingsprosessen er med dette fremstilt gjennom en trefaset struktur som omfatter plassering, tildekking og integrering (Reuter, 2004).

Figur 1: Hentet fra: FATF report, (2018). s. 17

2.3.1 Plassering

Denne fasen realiseres gjennom metoder som har til hensikt å konvertere den ulovlige fortjenesten til tilsynelatende lovlige ressurser. Her vil man eksempelvis dele et større beløp opp i mindre summer. Videre vil disse distribueres over i komplekse transaksjonsmønstre som over tid gjør dem vanskelige å spore frem til de når sitt bestemmelsessted (Reuter, 2004).

En alternativ strategi vil også være å kjøpe ulike verdibærere som bankremisser eller postanvisninger, som samles inn og settes på en annen konto enn dens opprinnelige konto. Kontanter har historisk sett vært foretrukket av hvitvaskere i plasseringsfasen, hvor vi i nyere tid flytter større deler av penger digitalt. Dette har gjort at hvitvaskere også har forflyttet mye av sin aktivitet over til disse transaksjonsformene (Reuter, 2004).

2.3.2 Tildekking

I den andre fasen av hvitvaskingsprosessen fokuseres det på å transformere og forflytte den ulovlige fortjenesten med sikte på å skape en avstand mellom midlene og deres kriminelle opphav. I denne konteksten vil man ofte kanalisere midler gjennom kjøp og salg av investeringsinstrumenter. Dette gjør det mulig for hvitvaskere å skape en tilsynelatende lovlig form for kapitalbevegelse, som er med å bidra til å kamuflere at midlene i utgangspunkt er tilegnet gjennom ulovlige aktiviteter. Her vil det også være en alternativ strategi ved flere overføringer av kapital gjennom en serie av bankkontoer som er spredt over ulike jurisdiksjoner på global basis. Dette er med på å gjøre det vanskeligere å følge pengestrømmen og identifisere den endelige destinasjonen for midlene (Reuter, 2004).

Denne fasen innebærer også legitimasjon av kapitaloverføringer ved å presentere dem som betaling for varer og tjenester. Dette gir en tilsynelatende forklaring på hvorfor kapitalen beveger seg mellom forskjellige konti og geografiske områder. Særlig bemerkelsesverdig er bruken av fragmenterte kontostrukturer i jurisdiksjoner som ikke samarbeider om å etterforske hvitvasking. Dette gir ytterligere kompleksitet til sporingen av kapitalstrømmen, og dermed øker utfordringene knyttet til etterforskning og oppdagelse av hvitvaskingsaktiviteter (Reuter, 2004).

2.3.3 Integrering

I denne fasen blir kapitalen ofte allokert til ulike legitime formål som inkluderer investering i eiendom, kjøp av luksuriøse eiendeler eller opprettelse av forretningsforetak. Dette gir altså de kriminelle muligheten til å enten benytte midlene for personlig forbruk eller for å initiere nye kriminelle aktiviteter (Reuter, 2004).

Det er imidlertid viktig å påpeke at ikke alle hvitvaskingsoperasjoner følger en lineær sekvens hvor man går fra plassering til integrering, og noen kan involvere bare en eller to av de nevnte fasene. Eksempelvis vil det ikke alltid være nødvendig med integrering om man skal

---

reinvestere kapitalen i en kriminell virksomhet. Hvitvaskingsoperasjoner vil også kunne inneha flere enn de tre nevnte fasene. Hele hvitvaskingsprosessen kan faktisk gjentas flere ganger om midlene ennå anses som «urene» etter den første hvitvaskingen (Reuter, 2004).

2.4 Tiltak

I henhold til Finanstilsynets tilsynsrapport, ble det I 2021 avdekket brudd på hvitvaskingsloven ved revisjonsselskapene PwC og BDO. Som en konsekvens av disse funnene ble PwC ilagt en økonomisk sanksjon på 3,2 millioner kroner, mens BDO ble pålagt en bot på 2,2 millioner kroner. Begge selskapene uttrykket uenighet med dette vedtaket i etterkant av hendelsen (Nilssen, 2021).

Når to av de største revisjonsselskapene pålegges gebyrer som følge av tilsyn, kan dette så tvil om effektiviteten av gjeldende lovverk når det gjelder å fremme en adekvat rolleforståelse blant de rapporteringspliktige. Når Finanstilsynet gir overtredelsesgebyrer markerer dette et avvik fra forventningene som er nedfelt i regelverket. Dersom et selskap gjennomgår et tilsyn uten å bli ilagt bøter eller motta kritikk, kan det rimeligvis antas at selskapet oppfyller de forventningene som Finanstilsynet har med hensyn til etterlevelse av loven. I flere tilsynsrapporter har Finanstilsynet påpekt mangler i selskapenes rutiner, selv om det ikke medførte økonomiske sanksjoner. I slike tilfeller tar Finanstilsynet hensyn til selskapets tilsvarsbrev som en del av vurderingen og dette kan føre til at det ikke blir iverksatt andre tiltak på det tidspunktet. Dette fenomenet illustrerer betydningen av revisjonsprosesser og samhandling med tilsynsmyndigheter innenfor rammene av eksisterende regelverk. Dette gir interesse for videre forskning og analyse i konteksten av lovlydighet og rolleforståelse blant selskaper som er underlagt hvitvaskingslovgivningen (Nilssen, 2021).

Gary Beckers teori *Crime and Punishment: An Economic Approach* (1974), bidrar til å belyse hvordan revisors insentiver kan påvirkes gjennom sanksjonering og sannsynlighet for avdekking i forbindelse med etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. I henhold til denne artikkelen, blir beslutningen om å begå en kriminell handling sett på som en avveining mellom den forventede nytten av den kriminelle handlingen, kontra den forventede nytten av å investere tid og ressurser i alternative aktiviteter.

I sammenheng med revisjon og hvitvaskingslovgivning kan revisors insentiver variere med både økonomiske og ikke-økonomiske press faktorer som etterlevelseskostnader,

omdømmetap og klienttap. Disse insentivene kan påvirke revisors beslutninger i revisjonsprosessen. Denne avveiningen mellom å utføre en kostnadseffektiv revisjon og å sikre etterlevelse av hvitvaskingsloven kan sees som en parallell til Beckers teori om kriminalitetsavveining. Beckers modell konkluderer med at kriminalitet kan reduseres ved å øke sannsynligheten for straff eller ved å øke straffenivået. Dette prinsippet kan også anvendes på revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking, hvor revisor må balansere klientens ønske om en økonomisk effektiv revisjon med myndighetenes krav om å sikre etterlevelse av loven (Becker, 1974).

2.4.1 Financial Action Task Force

Financial Action Task Force (FATF) ble etablert i 1989 som en mellomstatlig organisasjon med formål å forhindre utnyttelse av finansielle systemer i forbindelse med hvitvasking. I 2023 hadde FATF 39 medlemsland (FATF, 2023). Siden sin opprinnelse har organisasjonen utvidet sitt mandat for å inkludere en bredere tilnærming til håndtering av hvitvasking og relaterte aktiviteter. I 2001 utviklet FATF egne retningslinjer og anbefalinger for bekjempelse av terrorfinansiering. Fra 2012 inkluderte deres arbeid også spredning av masseødeleggelsesvåpen. FATF har blitt anerkjent som den fremste globale myndigheten for fastsettelse av standarder for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. Disse tiltakene involverer implementering av nasjonale lover, forskrifter og operative metoder i medlemsland og andre internasjonale jurisdiksjoner (FATF, 2019).

FATF har betydelig påvirkning på utformingen av globale standarder mot hvitvasking. De har dette hovedsakelig gjennom formuleringen av retningslinjene som de utsteder. I 2012 foretok FATF en fremstilling av sine 40 anbefalinger med hensikt i å styrke juridiske rammeverk og øke graden av åpenhet for å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering (FATF, 2012). Disse anbefalingene har dannet et fundament som også har blitt inkorporert i EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv. Denne inkorporeringen har ikke bare formet lover og forskrifter på nasjonalt nivå, men har også spilt en betydelig rolle i å fremme internasjonalt samarbeid og øke oppmerksomheten rundt disse viktige temaene.

De involverte nasjonene opererer med varierte juridiske, administrative og operative kontekster og er underlagt ulike økonomiske systemer. Derfor har FATF etablert en global standard som fordrer at individuelle nasjoner iverksetter tiltak tilpasset deres spesifikke forhold og lovverk for å oppnå overholdelse av de fastsatte målene (Iversen, 2021).

Essensen i de 40 anbefalingene fra (FATF, 2012,) kan sammenfattes som følger:

- Identifisere risikoene, og utvikle retningslinjer og nasjonal koordinering
- Drive hvitvasking, terrorfinansiering og finansiering av spredning
- Anvende forebyggende tiltak overfor finanssektoren og andre relevante sektorer
- Etablere fullmakter og ansvar for de kompetente myndighetene (f.eks. etterforsknings-, rettshåndhevende og tilsynsmyndigheter) og andre institusjonelle tiltak
- Forbedre åpenheten og tilgjengeligheten av reelle eierskap, informasjon om juridiske personer, og ordninger.
- Legge til rette for internasjonalt samarbeid.

2.5 Tidligere forskning

Tidligere forskning innenfor hvitvasking har bidratt til å gi en bredere forståelse av kompleksiteten og utfordringene knyttet til disse problemene. “Money-laundering and terrorism-financing compliance – unsolved issues” (Teichmann, 2020) er et tidligere case-studium som fokuserer på utviklingen av forebyggende mekanismer for banker. Det presenterer pågående muligheter for å hvitvaske penger og finansiere terrorisme, uten å bli oppdaget. Studien indikerer at de eksisterende mekanismene for å motvirke hvitvasking og finansiering av terrorisme er sårbare for omgåelse.

Studien setter fokus på banksektoren, og understreker at både pengesmuglere og terrorfinansierer har en tendens til å delta i grensekryssende transaksjoner. Dette gjør det vanskeligere for både finansinstitusjoner og rettshåndhevelsesorganer å fullføre overholdelsesprosedyrer for visse prosesser. Det påpekes også at kriminelle ikke handler i eget navn, men bruker i stedet såkalte mellommenn. Dette betyr i praksis at selv om alle krav knyttet til «Kjenn Din Kunde» oppfylles, er det vanligvis ikke mulig å fastslå den endelige reelle eieren av mistenkte kriminelle eiendeler (Teichmann, 2020).

Studie korrelerer med det nye Hvitvaskingslovverket (2018) som la ytterligere forpliktelser for de rapporteringspliktige enhetene når det gjelder identifikasjon av reelle rettighetshavere, spesielt når klienten ikke er en fysisk person (Hagen & Roaldsøy, 2018). Studien fremhever at selv om man følger gjeldende lovverk vil det fortsatt være situasjoner der det kan være vanskelig for de som er pålagt rapporteringsplikt å oppdage hvitvasking. Videre peker studien

på de eksisterende utfordringer for de som er rapporteringspliktige når det gjelder å etterleve overholdelsesprosedyrer for visse prosesser, som tidligere nevnt av Finanstilsynet.

---

3. Revisjon

Revisjon representerer en fundamental praksis innenfor økonomisk styring og kontroll. Begrepet referer til en uavhengig og profesjonell vurdering av finansiell informasjon presentert av selskaper eller organisasjoner. Gjennom revisjonen er målet å bekrefte informasjonens nøyaktighet, pålitelighet og evaluere dens overholdelse av standarder. (Eilifsen et al. 2013)

I henhold til International Standards on Auditing (ISA) 200, punkt 11, er det overordnede målet for revisorer under revisjonen av et årsregnskap å oppnå en tilfredsstillende grad av sikkerhet når det gjelder å forsikre at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Dette enten i form av misligheter eller feil. Deretter skal revisoren rapportere i samsvar med kravene i ISAene, basert på revisjonsfunn.

Videre i samsvar med International Standards on Auditing (ISA) 320 punkt 2, er vesentlige feil definert som følger: *“Feilinformasjon, inkludert utsagn, anses som vesentlige dersom de, enten individuelt eller samlet, rimelig forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne gjør basert på regnskapet”* (Revisors Håndbok, 2021). Revisoren kan med dette ikke oppnå en fullstendig betryggende sikkerhet om regnskapet inneholder vesentlige feil. I revisjonsberetningen skal revisoren gi sin mening om hvorvidt regnskapet er i samsvar med gjeldende finansielle rammeverk. Revisor kan oppnå en akseptabel grad av sikkerhet ved å skaffe tilstrekkelig og relevant revisjonsbevis for ledelsens påstander, spesielt der revisoren mistenker forekomsten av vesentlige feil. Dette bidrar til å redusere revisjonsrisikoen til et akseptabelt lavt nivå (Revisors Håndbok, 2021).

3.1 Revisorloven

I henhold til revisorloven § 1-2 blir revisor anerkjent som allmenhetens tillitsperson og er forpliktet til å utføre sitt arbeid med integritet, objektivitet og aktsomhet. Når det gjelder regnskapet til en regnskapspliktig enhet som definert i henhold til regnskapsloven § 1-2 første ledd, kreves det at revisoren utfører revisjonsprosessen etter de høyeste standarder for skjønn og i samsvar med beste revisjonsskikk. Revisoren er også pålagt å evaluere risikoen for eventuell feilinformasjon i årsregnskapet som kan skyldes både bevisste handlinger (tilsiktete feil) og utilsiktede feil, i samsvar med revisorlovens § 9-1 (Revisors Håndbok, 2021).

Revisorer har en juridisk forpliktelse til å gjennomføre sitt arbeid i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene, kjent som «International Standards og Auditing» (ISA), som er fastsatt av «International Auditing and Assurance Standards Board» (IAASB). Hensikten med revisjon av et årsregnskap er å styrke tilliten til regnskapet blant brukerne av regnskapet til selskapet. Dette inkluderer eksempelvis investorer, kreditorer, kunder, leverandører og myndigheter og ansatte. Revisor formulerer følgelig i sin revisjonsberetning en vurdering av om årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med gjeldende rammeverk for finansiell rapportering og om det gir en nøyaktig og rettferdig fremstilling i henhold til rammeverket som er spesifisert i ISA 200 punkt 3. (Revisors Håndbok, 2021).

I forbindelse med høringene om den nye revisorloven, som er dokumentert i proposisjon 37 LS (2019-2020), ble det avdekket at den eksisterende revisorloven ikke inneholdt en spesifikk bestemmelse som fastsatte formålet med lovfestet revisjon. I lys av dette foreslo utvalget en ny bestemmelse som klart fastslår at formålet med lovfestet revisjon, er å etablere tillit til årsregnskapet og konsernregnskapet, overholder gjeldende juridiske krav og ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Gjennom dette formålet bidrar revisjonen blant annet til forebygging og avsløring av økonomisk kriminalitet (Finansdepartementet, 2019, punkt 13.1.1 og 13.1.3).

Det som fremstår som bemerkelsesverdig er at i merknadene fra høringsinstansene, gir Deloitte, Norsk Øko-Forum, Revisorforeningen og Skattedirektoratet sin støtte til utvalgets lovforslag. På den andre siden uttrykket BDO, EY og PwC sin motstand. BDO gir uttrykk for tvil om hva forslaget tilfører, og hevder at det potensielt kan skape forvirring angående revisjonens formål. Dette spesielt når det kommer til spørsmålet om hvorvidt forebygging og avsløring av økonomisk kriminalitet tillegges større vekt enn andre aspekter ved revisjonen. Både EY og PwC argumenterer for at begrepet «misligheter» er distinkt fra begrepet «økonomisk kriminalitet», slik det tidligere var definert i revisorlovens § 5-2, og de påpeker at dette kan så tvil omkring revisorens ansvar og oppgaver, og om de er blitt utvidet (Finansdepartementet, 2019, punkt 13.1.4).

3.2 Uavhengighet

Kapittel 8 i revisorloven tar for seg uavhengighet og objektivitet. Revisorloven § 8-1 fastslår at revisor ikke er berettiget til å utføre lovfestet revisjon dersom det foreligger en tilknytning mellom revisoren og den reviderte enhet som representerer en potensiell risiko for

---

egenkontroll, egeninteresse, partiskhet, konfidensialitet eller påvirkning som er egnet til å svekke revisors uavhengighet. Videre fastsetter Revisorlovens §9-1 andre ledd at revisoren skal utøve sin virksomhet med integritet, objektivitet og aktsomhet, og i henhold til Revisorlovens §9-4 fjerde ledd er revisoren forpliktet til å utføre revisjonen med profesjonell skepsis, inkludert å være oppmerksom på muligheten for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet som kan skyldes enten misligheter eller utilsiktede feil (Finansdepartementet, 2020).

Bazerman et al. hevder i sin artikkel fra 2002 at tilknytning skaper partiskhet. Revisorer som utvikler sterke bånd til sine klienter, har en tendens til å bli partiske til fordel for klientene. Dette fenomenet innebærer at mennesker ofte er mer kritiske på en ukjent tredjepart enn på individer de har en personlig forbindelse med. Dette spesielt når individene er betalende klienter og det eksisterer en pågående relasjon. I tilfeller revisor mistenker tvilsom regnskapsføring, kan de derfor uten å være fullstendig bevisst på det, stå overfor en beslutning om å potensielt skade sin klient (og seg selv). Dette ved å utfordre nøyaktigheten av selskapets regnskap eller skade «ansiktsløse» investorer ved å unngå å utfordre mulige feilaktige tall. Som følge av denne tilknytningen har revisorer en tendens til å favorisere godkjenning av tvilsom regnskapsføring, og deres partiskhet kan forsterkes over tid ettersom de personlige båndene styrkes (Bazerman, 2002).

De nye uavhengighetsreglene er forankret i de internasjonale etiske retningslinjene som er fastsatt av IFAC (International Federation of Accountants). Revisoren har nå en dobbel forpliktelse: å faktisk opptre uavhengig, samtidig som de må å bli oppfattet som uavhengige. Revisor må nøye opprettholde en bevisst uavhengig holdning og presentere seg selv på en måte som kommuniserer uavhengighet i alle aspekter av relasjonene i løpet av revisjonsprosessen, som beskrevet av Stenvold og Degerstrøm (2020). Dette prinsippet av uavhengighet har to distinkte dimensjoner: den første dimensjonen krever at revisoren har en uavhengig grunnholdning og mentalitet, og at revisoren handler med integritet og objektivitet for å sikre at revisjonsprosessen ikke blir påvirket av andre forhold til klienten enn selve revisjonsoppdraget. Dette aspektet refereres ofte til som faktisk uavhengighet. Den andre dimensjonen innebærer at revisoren også skal oppfattes som uavhengig, ikke bare av klienten, men også av tredjeparter. Fra et eksternt perspektiv kan kunnskap om eventuelle relasjoner eller tilknytninger potensielt negativt påvirke tilliten til revisjonsprosessen (Stenvold og Degerstrøm, 2020).

3.3 Opplæring

Revisorrollen gikk gjennom endringer ved innføring av den nye revisorloven fra 01.01.2021. En sentral endring er kravet om at revisor må ha fullført en mastergrad i regnskap og revisjon for å kunne søke revisorgodkjenning. De som allerede hadde startet eller fullført en bachelorgrad innen samme område før denne datoen, har imidlertid mulighet til å søke om godkjenning innen utgangen av 2025 (Kvalevåg, 2021). Det kreves også karakter C eller bedre i alle eksamener de to siste årene av masterstudiet. Finanstilsynet er det organet som utsteder revisorgodkjenning i henhold til revisorloven §3-1. Finansdepartementet understreker behovet for et solid teoretisk grunnlag for revisorer å håndtere ulike forretningsmodeller i stadig endring (Revisorforeningen, 2021).

I tillegg til endringer i utdanningskrav har den nye revisorloven gjort kravene til etterutdanning mer fleksible. Det er ikke lenger fastsatt et spesifikt antall timer for hvert enkelt emne, men totalt må revisor gjennomføre 120 timer etterutdanning over en treårsperiode. Finansdepartementet argumenterer for denne endringen med behovet for differensiert etterutdanning for å imøtekomme individuelle faglige behov (Revisorforeningen, 2020). En slik fleksibilitet gir revisorer muligheten til å fokusere mer på etterutdanning innen de mer “omfattende” områdene, som eksempelvis hvitvaskingsregelverket.

En annen relevant faktor som påvirker revisjonsbransjen er rekrutteringen av nyutdannede og uerfarne revisorer, spesielt til de største revisjonsselskapene («Big Four»). De store selskapene investerer store summer i effektive rekruttering- og onboardingprogrammer, for å skape et dynamisk arbeidsmiljø. Dette har resultert i at en stor andel av nyansettelsene skjer i disse selskapene. Eksempelvis var det om lag 90% av totalt antall rekrutterte som gikk til de største selskapene (RevRegn, 2018). Selv om dette kan gi utfordringer knyttet til erfaringsnivå og profesjonelt skjønn, er økonomiske ressurser og spennende klienter faktorer som kan oppmuntre erfarne revisorer til å forbli i de store revisjonsselskapene. Samtidig understrekes behovet for kontinuerlig etterutdanning og opplæring (revl. §5-1 og hvvl. §36), at hele bransjen må opprettholde faglig kompetanse, uavhengig av selskapets størrelse.

Bazerman et al. (2002) understreker viktigheten av revisors opplæring, inkludert forståelse av ubevisste skjevheter i informasjonsbehandlingen. Dette er relevant fordi slike forutinntattheter ofte er hovedårsaken til mangelfulle revisjoner. Norton (2018) legger til at revisorer noen ganger kan bli for opptatt av å generere indikatorer for beste praksis og byråkratisk

---

etterlevelse, som kan gå på bekostning av utøvelsen av profesjonelt skjønn. Videre sier Norton (2018) at det er bekymringer i rapporteringssektoren om defensiv rapportering, der rapporteringen er drevet av behovet for å overholde loven, fremfor profesjonell dømmekraft. Dette aspektet blir spesielt relevant for nyutdannede eller mindre erfarne revisorer som kan mangle nødvendig opplæring og erfaring.

3.4 Kunnskap og ressurser

Revisorloven §9-2 legger ansvaret for å tilegne seg nødvendig kunnskap om virksomheten, markedet og bransjen. Revisor er også pliktig for å teste interne kontroller. Begrepet internkontroll beskrives av Kristoffersen (2017) som et ledelsesverktøy for måloppnåelse, risikoeliminering og sikring av pålitelige regnskap som er viktige faktorer i revisjonsprosessen. Systematiske og effektive internkontroller er ikke bare en forutsetning for gode resultater, men også en viktig faktor for effektiv risikostyring.

Revisjonsprosessen starter med en grundig oppdragsvurdering. Videre må revisor vurdere om oppdraget kan aksepteres jamfør god revisjonsskikk. Dette inkluderer en vurdering av revisors uavhengighet og revisjonsteamets kapasitet og kompetanse. Dette er avgjørende for å sikre at oppdraget gjennomføres i samsvar med gjeldende lovverk og gir en hensiktsmessig revisjonsberetning.

Revisors kunnskap om klienten, hvitvasking og terrorfinansiering gir revisor evne til å identifisere mistenkelige forhold eller transaksjoner. Jakobsen og Øgreid (2021) foreslår tiltak som økt årvåkenhet, økt skepsis, samt flere og varierte tester for å identifisere indikatorer på mistenkelige forhold og transaksjoner.

Revisorforeningen understreker betydningen av høy kvalitet som en forutsetning for å være en dyktig revisor. Det er for øvrig variasjon i revisors integritet og holdninger. Dette viser til nødvendigheten av eksterne krefter med autoritet for overvåking og sanksjonering. I dagens revisjonsmarked er det preget av fire dominerende aktører og tilnærmet en oligopolistisk struktur (Eilifsen et al. 2013). I en slik struktur kan uheldige konkurranseforhold oppstå. Sterke merkevarer hos store revisjonsselskaper kan føre til at disse foretrekkes av større selskaper. Dette kan potensielt skape konsekvenser for mindre revisjonsselskaper sin kunnskap, kompetanse eller begrensede ressurser for å oppfylle sine hvitvaskingsplikter.

3.5 Erfaring

Revisors erfaring spiller en viktig rolle i å sikre revisjonskvaliteten. Dette er avgjørende for å opprettholde tilliten fra ulike interessenter. I en artikkel av Nina Rafen (2014), tidligere styreleder i Revisorforeningen blir det understreket at revisjonsbransjen i Norge har klart å opprettholde høy tillit, til tross for komplekse internasjonale standarder og krevende tilsynsmyndigheter. Rafen (2014) påpeker også betydningen av revisors arbeid med å sikre at regnskapene er frie for vesentlig feilinformasjon og at lover og standarder overholdes. Dette understreker revisors rolle som en representant for kvalitet og integritet.

En revisor med omfattende erfaring er i stand til å forstå klientens forretning på et dypere nivå. Revisors profesjonelle skjønn og vurderinger blir enda mer betydningsfulle i en revisjonskontekst preget av estimater og usikkerhet. Revisorer med betydelig erfaring har ofte håndtert lignende komplekse situasjoner ved tidligere anledninger. Dette gir dem et solid referansepunkt for å møte lignende utfordringer. Deres erfaringsbaserte innsikt gjør dem i stand til å identifisere nøkkelrisikoer, planlegge effektive revisjonsstrategier og samle relevante revisjonsbevis (Knechel et al 2012).

---

4. Revisors rolle i kampen mot hvitvasking

Historisk sett har revisors funksjon gjennomgått flere endringer. Tilbake i 1956 fastslo Revisorutvalget at et av hovedformålene med kravet om å utnevne en revisor var behovet for å forhindre «underslag og bedrageri» (NOU: 1997:9, s.30). Dette var knyttet til revisors primære oppgave med å ivareta eierinteressene (Cordt-Hansen et al, 2014). Senere endret revisors rolle seg til å fokusere hovedsakelig på å bekrefte påliteligheten til årsregnskapet. I dag har revisor på nytt fått en utvidet rolle med formål om å bidra til å forebygge økonomisk kriminalitet. Revisors rolle har gjennomgått en betydelig utvikling og innebærer nå å ivareta flere interessentgrupper gjennom revisjonsprosessen enn tidligere.

Revisor har en avgjørende rolle i bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering, ettersom de innehar en unik posisjon til å identifisere uregelmessigheter og risikoer knyttet til disse kriminelle aktivitetene. Det er et stadig økende globalt press for å hindre pengestrømmer til ulovlige formål, derfor har revisor fått et utvidet ansvar for å gjennomføre bekreftelse av at selskaper og organisasjoner etterlever anti-hvitvasking (AML) og mot terrorfinansieringsregler (CFT) (Finanstilsynet, 2019).

Revisors første oppgave er å vurdere selskapets risikoeksponering for hvitvasking og terrorfinansiering. Det innebærer en grundig gjennomgang av selskapets klient- og transaksjonsdata for å identifisere mistenkelige aktiviteter, uregelmessigheter eller mislighold. Revisor må også sørge for at deres klienter har etablert egnede internkontroller mot anti-hvitvasking og terrorfinansiering for å kunne forebygge, avdekke og rapportere mistenkelige transaksjoner (MT) (Økokrim, 2022).

Videre må revisor gjennomføre en pålagt uavhengig vurdering av selskapets samsvar med gjeldende lover og forskrifter relatert til hvitvasking og terrorfinansiering. Denne vurderingen kan inkludere gjennomgang av transaksjonsdokumenter, klientkontoer og due dilligence-prosesser. Vurderingen av dette kan resultere i anbefalinger om forbedringer og tilpasninger av AML- og CFT-prosesser for å oppnå bedre etterlevelse og risikoreduksjon.

Det er også revisors plikt å rapportere om mistenkelige transaksjoner (MT) til myndigheter og Økokrim i henhold til nasjonale og internasjonale standarder. Dette er avgjørende for å forhindre at midler brukes til ulovlige formål (Finanstilsynet, 2022a).

4.1 Revisors insentiv

I artikkelen «Crime and Punishment: An Economic Approach» fra 1974 argumenterer Becker for at beslutningen om å begå en kriminell handling er et resultat av en avveining mellom forventet nytte av den kriminelle handlingen og forventet nytte av å bruke tid og ressurser på alternative aktiviteter. Denne modellen inkluderer flere komponenter, blant annet individets valg, hensikten bak sanksjoner, kostnader ved håndhevelse og tildeling av ressurser til håndhevelse. Basert på antagelsene i Beckers modell konkluderte han med at kriminalitet kunne reduseres ved enten å øke sannsynligheten for straff eller ved å heve straffenivået (Becker, 1974). Dette impliserer at økte bøter eller en økt risiko for å bli oppdaget og straffet, kan øke avskrekkelsen for potensielle kriminelle (Sandmo, 1993). Med denne teoretiske bakgrunnen retter vi nå oppmerksomheten mot revisors insentiver for å etterleve sine plikter.

Revisorer kan møte utfordrende situasjoner som følge av lovkrav knyttet til hvitvaskingstiltak, og dette kan føre revisor inn en vanskelig rolle som kan sammenlignes med «dobbel-agentrolle» (Naheem, 2020). På den ene siden har revisor et ansvar for å forsikre seg om at årsregnskapet er uten vesentlig feilinformasjon med en høy grad av sikkerhet. Revisor er «ansatt» av klienten og utfører revisjonen i samsvar med vilkårene i kontrakten med klienten. Klienten har naturligvis en interesse av å få revisjonstjenester til en lavest mulig kostnad, og dette fører til et ønske om økonomisk effektivitet fra revisorens side.

På den andre siden har revisor en viktig rolle i å bidra til å forhindre og avdekke tilfeller av økonomisk kriminalitet, deriblant hvitvasking av penger og terrorfinansiering. De strengere kravene fra hvitvaskingslovgivningen fra 2018 kan imidlertid føre til forsinkelser i revisjonsprosessen og påføre ekstra kostnader for revisjonsklienten. Her oppstår det en konflikt mellom revisjonsklientens ønske om kostnadseffektive tjenester og revisors forventninger om etterlevelse av lovgivningen.

4.2 Revisorer og revisjonsselskapers etterlevelse av hvitvaskingsregelverket

Tjenester som tilbys av revisorer er egnet til å forebygge og avdekke all tilknytning til utbytte fra straffbare handlinger (hvitvasking). Revisor har med dette en viktig rolle i å beskytte det finansielle økonomiske systemet og samfunnet som en helhet. Hvitvaskingsloven gjelder for revisjonsselskaper og revisorer i utøvelse av deres yrke. Dette regelverket vil være gjeldende

---

for alle revisjonsforetak. Revisorer som er ansatt i andre typer virksomheter vil derfor ikke falle inn under bestemmelsene i denne loven. (Finanstilsynet, 2022a).

Flere av forpliktelsene fastsatt i hvitvaskingsloven er anvendelige på nivået for revisjonsforetaket, kjent som «foretaksnivå». Dette inkluderer spesifikke krav som krever at revisjonsforetaket utfører virksomhetsorienterte risikovurderinger, utvikler interne retningslinjer, utpeker en hvitvaskingsansvarlig og gir opplæring i forbindelse med hvitvaskingsforebygging. Andre forpliktelser må etterleves av den enkeltpersonen som er ansvarlig for en bestemt oppgave på vegne av foretaket kjent som «oppdragsnivå». Dette inkluderer for eksempel gjennomføringen av risikoklassifisering av den aktuelle kunden, implementeringen av innledende kundeidentifisering og kontinuerlig oppfølging. Videre må den som er ansvarlig for oppdraget sammen med medarbeidere nøye undersøke eventuelle forhold som kan indikere kundens deltakelse i hvitvasking eller finansiering av terrorvirksomhet. Revisjonsforetaket har det overordnede ansvaret for å rapportere slike forhold til Økokrim (Finanstilsynet, 2022a).

4.3 Risikobasert tilnærming

Ved utførelse av risikovurdering knyttet til foretakets virksomhet, prosedyrer og kundetiltak er det nødvendig for revisjonsselskapet å benytte en tilnærming basert på risikovurdering. Det er viktig å merke seg at selv om risikoen vurderes som lav er foretaket ikke berettiget til å avvike fra de juridiske kravene og forskriftene som gjelder. Prinsippet om risikobasert tilnærming i forbindelse med prosedyrer og rutiner er detaljert beskrevet i kapittel 3 av Hvitvaskingsloven

4.3.1 Risikovurdering

I samsvar med hvitvaskingsloven er revisjonsforetak pålagt rapporteringsplikter og er forpliktet til å gjennomføre en risikovurdering med sikte på å identifisere potensielle tilfeller av hvitvasking som er relevante for deres egen virksomhet. Dette innebærer en systematisk kartlegging av risikofaktorer som er spesifikke for revisjonsforetaket. Gjennom denne risikovurderingsprosessen kan foretaket etablere retningslinjer og prosedyrer som er tilpasset deres spesifikke risikobilde (Finanstilsynet, 2022a).

Ved gjennomføringen av risikovurderingen skal revisjonsforetaket ta hensyn til flere faktorer som er relevante for deres spesifikke virksomhet. Dette innebærer virksomhetens natur og størrelse, utvalg av tjenester, produkter som tilbys, eksisterende kundeforhold, karakteristikkene til kundene og deres kundegrupper og avslutningsvis geografiske forhold. Når et revisjonsforetak vurderer muligheten for å introdusere nye tjenester er det pålagt å utføre en separat risikovurdering som nøye evaluerer potensielle hvitvaskingsrisikoer. Denne spesifikke risikovurderingen må tilpasses virksomhetens karakteristikk og omfang, som fastsatt i hvitvaskingsloven (Finanstilsynet, 2022a).

Ved utførelse av risikovurdering utsettes revisjonsforetaket for påvirkninger både av interne og eksterne faktorer som må vurderes nøye. Interne faktorer som er eksplisitt beskrevet i hvitvaskingslovens § 7-2 a og som omfatter foretakets karakteristikk og omfang utgjør en betydelig del av denne risikovurderingsprosessen. Når revisjonsforetaket tar beslutninger knyttet til ansettelse av nytt personell eller personell med begrenset kompetanse krever dette en nøye oppfølging og tilstrekkelig opplæring. Videre kan revisjonsforetak som opererer i flere geografiske områder stå overfor utfordringer knyttet til mangel på tilstrekkelig tilsyn og oppfølging. Dette vil naturligvis bidra til økt risiko. Dette forsterker behovet for grundig risikovurdering i samsvar med hvitvaskingsloven. Når revisjonsforetak tilbyr ulike tjenester som beskrevet i hvitvaskingslovens § 7-2 b, øker deres eksponering for hvitvaskingsrisiko. Dette faktum må tas hensyn til i risikovurderingen da slike tjenester ofte innebærer økt kompleksitet og potensial for hvitvaskingstrusler (Finansdepartementet, 2018) (Finanstilsynet, 2022a).

Når det gjelder eksterne påvirkninger i forbindelse med risikovurdering, spesifisert som kundetypologi og kundegrupper i henhold til hvitvaskingslovens § 7-2 c, må revisjonsforetaket vurdere en rekke faktorer som kan bidra til økt risiko. Revisoren er forpliktet til å gjennomføre en omfattende vurdering av slike faktorer som inkluderer: kundens nasjonalitet (norsk eller utenlandsk statsborgerskap), eventuell status som politisk eksponert person (PEP), tilstedeværelsen av kjente kriminelle elementer eller forbindelser til jurisdiksjoner som anses som skatteparadiser (Finansdepartementet, 2018) (Finanstilsynet, 2022a).

For eksempel dersom den reelle rettighetshaveren av midler er registrert i et høyrisikoland, krever dette økt oppmerksomhet fra revisoren. Det er også relevant å vurdere om personer er oppført på sanksjonslister av organisasjoner som FN eller EU grunnet involvering i kriminelle aktiviteter eller om de har nære forbindelser til slike personer. Dette aspektet legger til

---

kompleksitet i revisors analyse av opprinnelsen til midlene. I tillegg kan kunder være politisk eksponerte personer eller handle på vegne av nære familiemedlemmer, noe som øker sårbarheten for hvitvasking av ulovlige inntekter eller korrupsjon. Kunden kan også benytte bankkontoer eller eiendeler som tilhører tredjeparter uten tilknytning til revisjonsforetaket. Dette gir revisor grunn til å vurdere trusselen knyttet til opprinnelsen av midlene (Finanstilsynet, 2022a).

4.3.2 Hvitvaskingsrutiner

Iht. Hvitvaskingsloven kapittel 3 § 8, fastslås det at et foretak skal etablere og vedlikeholde prosedyrer for å bekjempe hvitvasking. Under denne prosessen er det av stor betydning at revisor påtar seg ansvaret og håndtering av identifiserte risikofaktorer på en forsvarlig måte (Finansdepartementet, 2018).

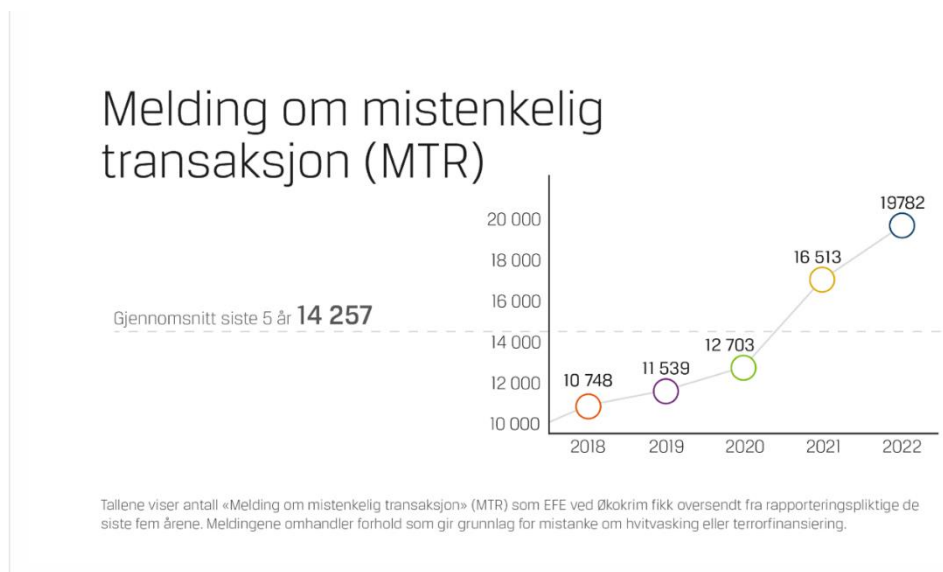
I samsvar med beste praksis innenfor finansiell etterlevelse og regulering, kreves det at organisasjoner innehar etablerte strukturer og rutiner som gir en detaljert retningslinje for deres ansatte. Dette skal altså gi en klar forståelse hos de ansatte angående gjennomføring av kundetiltak. Rutinene skal også gi en klarhet når det gjelder identifikasjon, kontroll og bekreftelse av kundens identitet, vurdering av de faktiske rettighetshaverne og håndtering av politisk eksponerte personer (Finanstilsynet, 2022a).

Det er også påkrevd at organisasjoner i tråd med deres egen risikovurdering kategoriserer kundene sine i risikoklasser. Her vil man eksempelvis benytte seg av lav, middels eller høy risiko. Denne prosessen skal med dette bidra til å identifisere potensielle risikoeer i henhold til økonomisk kriminalitet. Risikoen vil eksempelvis anses som høy når organisasjonens kunde er tilknyttet eller eies av en politisk eksponert person, i samsvar med retningslinjene fastsatt av Finanstilsynet (Finanstilsynet, 2022a).

I tillegg har revisjonsforetak en forpliktelse til å etablere prosedyrer som skal sikre effektiv opplæring av deres ansatte i samsvar med gjeldende retningslinjer og krav. Disse rutinene skal også sikre at de ansatte er kjent med tidspunkt og prosedyrer for kontinuerlig oppfølging av kunder i samsvar med risikoklassifiseringen til den enkelte kunde. Dette er nøkkelpunkter for å opprettholde høy etisk standard og overholdelse av regelverket innenfor revisjonsbransjen. (Finanstilsynet, 2022a).

4.4 Revisors MT-rapportering

I Norge er den primære institusjonen for forebygging og bekjempelse av hvitvasking den finansielle etterretningen (EFE). EFE er videre underlagt av Økokrim som er landets enhet for bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Revisjonsforetakene er pålagt rapporteringsforpliktelser iht. Hvitvaskingsloven, hvor mistenkelige transaksjoner eller aktivitet knyttet til hvitvasking skal rapporteres til Økokrim. Disse rapportene er kjent som MT-rapporter som beskrevet av Økokrim (2022).

Figur 2 hentet fra (Økokrim, 2023).

Virksomhetsområde	2018	2019	2020	2021	2022
Advokater m.fl.	13	24	33	16	24
Andre jf. Hv-loven §4	119	198	355	543	1 129
Banker	6 888	7 604	8 541	11 045	13 703
E-pengeforetak	7	25	23	14	13
Forsikringselskap	108	259	306	320	409
Meglere	574	979	1 154	1 848	2 151
Regnskapsførere	61	57	92	104	119
Revisorer	42	46	57	41	74
Verdipapirforetak mv.	4	9	11	16	33
Virksomhet for betalingsformidling	2 932	2 338	2 131	2 566	2 127
SUM MT-rapporter	10 748	11 539	12 703	16 513	19 782

Tabell 1 hentet fra (Økokrim, 2023).

Fra tabell 1 og figur 1 ser vi det totale antallet mistenkelige transaksjoner fra år 2018 til 2022.

I år 2018 mottok Økokrim en samlet mengde på 10 748 MT-rapporter, mens i de påfølgende årene hadde dette tallet økt til 19 782. På tross av økning i antallet rapporter som ble innsendt av norske regnskapsforetak, har de likevel bare klart å opprettholde sitt rapporteringstempo i samsvar med den generelle økningen. (Kvalheim, 2023).

Når man analyserer situasjonen mer detaljert blir det tydelig at regnskapsforetakene ikke kan tilskrives den betydelige økningen i antall MT-rapporter som er mottatt av Økokrim. I 2022 utgjorde regnskapsførere og revisorer nøyaktig den samme andelen av rapportene som de gjorde for fem år siden, henholdsvis 6 og 4 promille av det totale antallet. (Kvalheim, 2023).

4.5 Revisors Beslutning

For at revisor skal melde inn en MT-rapport, står han ovenfor flere praktiske, juridiske og etiske utfordringer før han beslutter seg for å rapportere inn til Økokrim om en eller flere mistenkelige transaksjoner.

4.5.1 Praktiske utfordringer

Revisor står ovenfor praktiske utfordringer i sitt arbeid for å innhente informasjon, og rapportere mistenkelige transaksjoner. Utfordringene kan variere avhengig av revisjonsselskapets størrelse, klienter og tilgjengelige ressurser. Rollen til revisor er å forebygge, identifisere og rapportere mistenkelige aktiviteter og transaksjoner gjennom en risikobasert tilnærming jf. Hvitvaskingsloven §6.

En av de viktigste utfordringene revisor står overfor er å kunne utøve profesjonell skepsis i samsvar med revisorloven §9-4 (4) i vurderingen av om en transaksjon er mistenkelig. Dette kan kreve en subjektiv vurdering basert på revisors erfaring og kompetanse, da det sjelden finnes konkrete retningslinjer eller objektive kriterier for å definere mistenkelig aktivitet (Grimstad, 2021). Samtidig er en annen utfordring mangelen på konkrete bevis. Der revisor kan ha mistanke om mistenkelig aktivitet uten tilstrekkelige konkrete bevis som kan bekrefte denne mistanken. Et slikt dilemma kan føre til at revisor nøler, eller ikke gjennomfører generering av en MT-rapport, da revisor ikke ønsker å produsere en «falsk» rapport som kan få uheldige konsekvenser for både revisor selv, og revisjonsklient.

Aktører som bedriver kriminell økonomisk aktivitet, utvikler stadig mer komplekse transaksjonsmønstre og kompliserte selskapsstrukturer for å skjule mistenkelig aktivitet. Dette gjør det svært utfordrende for revisor i enkelte tilfeller å oppdage slike transaksjoner. Noe som gjør dette ekstra krevende er at slike transaksjoner ofte er grenseoverskridende og involverer kontoer i flere land med ulike regelverk (Gulbrandsen et.al. 2022). Dette er også noe som ble påpekt i Teichman (2020) sin studie.

4.5.2 Juridiske utfordringer

Det er fortsatt påpekt flere mangler knyttet til etableringen av prosedyrer i henhold til hvitvaskingsloven § 8. Spesielt har Finanstilsynet rettet sitt fokus mot nødvendigheten av at slike prosedyrer skal være operative og grundig beskrive implementeringen av regelverket i praktisk utførelse. Disse prosedyrene må omfatte alle juridiske forpliktelser og samtidig muliggjøre for ansatte å foreta uavhengige risikovurderinger og iverksette tiltak basert på vurderingen. I mange tilfeller reflekterer imidlertid ikke prosedyrene den organisasjonsmessige tilnærmingen til risikovurdering. (PwC, 2022).

Finanstilsynet har tidligere konkludert i en rapport at hvitvaskingsregelverket ikke er godt nok overholdt i enkelte revisjons- og regnskapsførerforetak (Kvalevåg, 2021). I henhold til hvitvaskingsloven pålegges revisorer en plikt til å rapportere mistenkelige transaksjoner. Dette er en forpliktelse som ikke må forveksles med den alternative handlingsretten. Denne omfattes av revisorloven § 10-1 (2) bokstav c, som gir revisor rett til å underrette politiet om forhold som gir mistanke om straffbare handlinger uten hinder av taushetsplikt. Revisorer kan kun benytte denne alternative rapporteringsretten når den påståtte mistanken ikke automatisk utløser en rapporteringsplikt til Økokrim i henhold til hvitvaskingsloven (Kjelløkken et al., 2021). Dette er en finjustert grense som revisorer må navigere seg gjennom, og det har vært diskusjon om hvorvidt revisors rapporteringsrett bør omgjøres til en plikt for å minske de juridiske usikkerhetene og avveiningene revisorer står overfor (Høgetveit & Grimstad, 2004). Det er imidlertid verdt å merke seg at denne diskusjonen fant sted før revisorloven og hvitvaskingsloven ble endret. Selv om revisorer har retten til å rapportere til politiet, forblir dette fortsatt en rettighet og ikke en plikt. Dette skaper utfordrende situasjoner, hvor de må foreta skjønnsmessige vurderinger. Dette kan føre til underrapportering av forhold som potensielt er av betydning for å forhindre straffbare handlinger.

4.5.3 Ethiske utfordringer

Revisorer står også ovenfor etiske utfordringer i arbeidet med å generere MT-rapporter som en del av revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking og terrorfinansiering. Utfordringene kommer fra revisors plikt til å handle i samsvar med standarder for profesjonell etikk, samtidig som revisor skal oppfylle lovpålagte krav.

En viktig etisk utfordring for revisorer er dilemmaet knyttet til klientkonfidensialitet versus samfunnets interesser. I revisjonens natur ligger det en forventning om at revisor skal opprettholde en høy grad av konfidensialitet med hensyn til revisjonsklientens forretningsinformasjon. Dette for å sikre revisjonsklientens integritet. I lys av den nye revisorloven og IESBA-reglene er revisor pålagt å vurdere og rapportere potensielle etiske brudd og uregelmessigheter som kan påvirke interessenter eller samfunnet som helhet. Et slikt dilemma krever en avveining av revisors plikt til å beskytte konfidensialiteten til revisjonsklienten og revisors samfunnsansvar for å avdekke og rapportere mulige brudd på loven eller etiske standarder. Dette kan ha negative konsekvenser for klientens interessenter. En slik balansering av hensynene krever en forståelse av etikk og en nøye overveielse av hvordan man kan best håndtere situasjoner der lojalitet overfor klienten og samfunnsinteresser står i konflikt (Granvang, 2021).

Bazerman, Loewensein og Moore har gjennomført en studie, der de har publisert artikkelen «Why Good Accountants Do Bad Audits». I denne artikkelen er det mange relevante problemstillinger som kan knyttes opp mot revisors etiske utfordringer knyttet til generering av MT-rapporter.

Revisorer har et etisk ansvar for å opprettholde konfidensialiteten til klienten. Samtidig er de også pålagt å rapportere mistenkelige transaksjoner til Økokrim. Dette skaper et etisk dilemma der revisor må balansere klientens forventning om konfidensialitet med det lovpålagte kravet om rapportering. Eksempelvis kan det oppstå usikkerhet når revisor vurderer om en transaksjon faktisk er «mistenkelig nok» til å rapporteres.

Revisor må opprettholde objektivitet og uavhengighet gjennom hele revisjonsprosessen. Når de oppdager mistenkelige transaksjoner, kan press fra klienten eller frykt for å miste klienten påvirke revisors evne til å handle på en objektiv måte. Dette kan utfordre revisors evne til å gjøre en riktig vurdering av situasjonen og rapportere i samsvar med loven. Revisor kan også stå overfor etisk press når de vurderer å rapportere mistenkelige transaksjoner. Klienten kan

true med å avslutte forholdet eller saksøke revisjonsfirmaet om rapporteringen fører til negative konsekvenser for klienten. Det er relativt normalt å saksøke revisjonsfirmaer, da det er et eget uttrykk for nettopp dette. Det kalles «The Deep Pocket Syndrome» og referer til tendensen til å søke erstatning fra revisor grunnet deres økonomiske kapasitet. (Eilifsen et al. 2013).

Tydelige kommuniserte etiske retningslinjer og klare prosedyrer for håndtering av mistenkelige transaksjoner er viktig for å hjelpe revisorer med å håndtere de komplekse etiske utfordringene knyttet til MT-rapportering. De må også ha støtte fra sine revisjonsfirmaer og myndigheter for å kunne utføre sitt arbeid uten frykt for gjengjeldelse. (Bazerman et al. 2002).

4.6 Forventningsgapet til revisor

Able & Gerson (2001) påpeker revisjonsbransjens spesielle rolle i kampen mot økonomisk kriminalitet, med spesiell vekt på hvitvasking av penger. Dette skyldes blant annet at hvitvasking av penger involverer forfalskede økonomiske transaksjoner. Revisors primære oppgaver er å bekrefte påliteligheten av påstandene i regnskapet og tilhørende informasjon tilknyttet til dette (Grumet, 2006). Det er derfor naturlig at både allmenheten og interessenter retter spørsmål og bekymringer mot revisorer når tilfeller av hvitvasking eller andre økonomiske uregelmessigheter avdekkes (Able og Gerson, 2001).

Det er viktig å merke seg at revisorer ikke kun kritiseres når det gjelder hvitvasking av penger, men også i tilfeller av andre typer uregelmessigheter som blir avdekt. Som Porter (1993) påpeker er det utbredt kritikk på flere aspekter av revisors utøvelse av yrket. Dette kan indikere et betydelig gap mellom samfunnets forventninger til revisor, og hvordan samfunnet faktisk vurderer revisors arbeid. Dette fenomenet kalles forventningsgapet til revisor.

Porter (1993) identifiserer ulike aspekter av forventningsgapet. Det kan skyldes mangelfulle standarder, som skaper et gap mellom lovgivning og praksis innenfor revisjonsbransjen og de rimelige forventningene fra samfunnet. Det kan også oppstå på grunn av sviktende ytelse fra revisor i samfunnets øyne, der forventningene til revisjonsbransjen kan være urealistiske høye sammenlignet med hva revisor faktisk har kunnskap om eller har tillatelse til å utføre (Porter, 1993).

Videre argumenterer Zikmund (2008) for at forventningsgapet i revisjonsbransjen påvirkes av to variabler; revisors evne til å avdekke svindel og innsatsen de legger ned for å gjøre det. En mulig forklaring på den oppfattede dårlige ytelsen til revisjonsbransjen kan være de personlige og ofte langvarige forholdene revisor har til sine klienter (Hassink et al., 2009). Dynamikken mellom revisorer og klientene deres kan legge en stor belastning på revisors uavhengighet. Dette kan føre til at de utfører sitt arbeid på et lavere nivå enn forventet. Dette resulterer igjen i dannelsen av et «ytelsesgap» (Hassink et al., 2009). Zikmund (2008) påpeker også at selv om revisorer bruker ulike metoder for å prøve å avdekke ulovlige aktiviteter under revisjonen, kan bransjen mangle nødvendig kunnskap for å avsløre hvitvasking og lignende aktiviteter. Denne mangelen på kunnskap kan også bidra til økning av forventningsgapet.

4.7 Tidligere forskning

Det finnes en begrenset mengde forskning som spesifikt fokuserer på revisorer og revisjonshandlinger i kontekst av hvitvaskingsloven. Uavhengig av dette har vi funnet noen studier som vi mener er relevant for vår problemstilling.

Fellesnevneren for studiene vi har funnet er deres fokus på revisors forventede rolle og revisorenes egen oppfatning av denne rollen, noe som gjør studiene svært relevante. Melnik (2003) diskuterer eksempelvis den økende betydningen av revisorprofesjonen i anti-hvitvaskingsaktiviteter som følge av nylige selskapskandaler. Han argumenterte videre for at profesjonens ansvar vil fortsette å utvides. Dette skyldes som forfatteren hevder at revisorprofesjonen anses som mest sannsynlig å bli eksponert for hvitvaskingsaktiviteter på grunn av sin profesjonelle funksjon som revisorer (Melnik, 2003). I samme ånd diskuterer Grumet (2006) egenskapene til revisors rolle og antyder at det stilles store forventninger til profesjonen av myndigheter og lovgivere, på grunn av selve definisjonen av revisjonsfunksjonen. Han argumenterer følgelig for at revisjonsselskapene burde ha klare regler knyttet til hvitvasking, hvor han mente revisjon er et yrke som sannsynligvis vil oppdage mistenkelige transaksjoner på grunn av innsikten de har i sine klienters selskaper.

Ved å plassere revisorer høyt på listen over fagpersoner som mest sannsynlig vil kunne oppdage og rapportere hvitvaskingsaktiviteter på en inntektsgivende måte (Melnik, 2003), er baksiden det faktum at revisorer naturlig blir gransket hver gang hvitvasking avsløres, som argumentert av Grumet (2006). Videre har flere studier vist at revisorprofesjonen i seg selv ikke har vært spesielt fornøyd med disse endringene i deres rolle. Dette inkluderer endringer

som har til hensikt å transformere profesjonens rolle fra å være leverandører av bekreftelse på gyldigheten av regnskapene, til en rolle som skal gi en godkjenning for transaksjonene (Private Banker International, 1999).

Hussaini & Djuvsland (2021) undersøkte i sin masterstudie hvilke plikter og roller revisor har i forbindelse med identifisering, håndtering og forebygging av hvitvasking. Dette gjorde de gjennom en deskriptiv forskningsdesign gjennom en spørreundersøkelse. Undersøkelsen konkluderer med at revisjonsselskapene i Norge er kjent med hvitvaskingsrisikoene i bransjen. Funnene antyder mulige uoverensstemmelser mellom revisors oppfatning av deres rolle i kampen mot hvitvasking og kritikk fra Finanstilsynet og Økokrim. Det bør imidlertid nevnes at studiens resultat er basert på et utvalg på 29 respondenter, som gjør at det kan bli vanskelig å trekke endelige konklusjoner.

Iversen & Rasathurai (2022) fremhever i sin studie at det ikke er tilrettelagt godt nok for forskjeller hos de ulike rapporteringspliktige, hvor revisor basert på mulighetene rollen han innehar, primært er egnet til å forebygge hvitvasking, men nødvendigvis ikke til å avdekke. Det blir også konkludert med at regelverk krever klarhet i forventningene mellom myndigheter og revisjonsbransje. Det påpekes at veiledningen oppfattes som noe mangelfull, noe som kan vanskeliggjøre revisors evne til å anvende regelverket for å oppfylle forventningene.

Med bakgrunn i disse studiene vil vi undersøke om dette er noe som er sammenfallende med det våre respondenter uttaler.

4.8 Oppsummering av tidligere forskning og teoretisk rammeverk

I vår studie ønsker vi å utforske revisors oppfatning og erfaringer knyttet til deres rolle i iht. hvitvaskingsloven. Selv om det er begrenset forskning på dette området, vil vi bygge videre på relevante funn fra tidligere studier som har fokusert på revisors forventede rolle og deres egen oppfatning av denne rollen. Samlet sett viser tidligere studier at revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking har endret seg og har fått økt betydning. Revisorer er nå forventet å spille en viktig rolle i å oppdage og rapportere hvitvaskingsaktiviteter. Samtidig er det utfordringer knyttet til veiledning og klargjøring av forventninger, og revisorprofesjonen har reagert på endringene i deres rolle. Studiene gir innblikk i hvordan revisorer oppfatter sin rolle i bekjempelsen av hvitvasking, og dette danner grunnlaget for videre undersøkelser og

diskusjoner. Teichmann (2020) fremhever også generelle utfordringer som kan komplisere oppdagelsen av hvitvasking for de enhetene som har rapporteringsplikt, spesielt når det gjelder å identifisere den rettmessige eieren av transaksjoner.

Studiene utført av Hussaini og Djuvsland (2021) antyder en potensiell dissonans mellom revisorenes selvforståelse og kritikken fra Finanstilsynet og Økokrim. Iversen og Rasathurai (2022) legger til dette bilde ved å understreke at det er en oppfattet mangel på veiledning i det nye lovverket. Dette er følgelig noe som vi ønsker å teste våre respondenter i, hvor vi har relatert spørsmål rundt dette i intervjuguiden.

Den tilgjengelige litteraturen indikerer at forpliktelsene i henhold til hvitvaskingsregelverket oppleves som overordnede. Til tross for at bransjeorganisasjonen hevder at revisorene har en god forståelse av sin rolle og utfører sitt arbeid til beste evne, mottar revisorer kritikk fra Finanstilsynet. I tillegg har vi sett at to av de ledende revisjonsselskapene i nyere tid har blitt ilagt bøter for overtredelse av disse regelverkene. Dette kan indikere at revisorenes selvtilit i deres egen kompetanse kanskje ikke er berettiget, og at de har en overvurdering av sine egne ferdigheter.

Teorien om hvitvasking, som konseptualisert av Reuter (2004) vil tjene som en essensiell referanseramme i vår studie. Vi vil anvende denne teorien som et rammeverk for å forstå hvitvaskingsprosessen og dens faser, inkludert plassering, tildekking og integrering. Basert på tidligere studier anser vi tildekkingsfasen som svært sensitiv, som påpekt av Teichman (2020). Teori om revisors beslutning, insentiv og forventingsgapet til revisor benyttes for å få en dypere forståelse av de konkrete utfordringene revisorer møter når de samler informasjon og vurderer mistenkelige transaksjoner.

5. Metode

Formålet med dette kapittelet er å presentere metodologien som ligger til grunn for vår forskning. Dette innebærer en introduksjon til vår forskningsfilosofi, forskningsdesign og forskningsstrategi. Avslutningsvis vil vi vurdere kvalitetskriterier og etiske hensyn knyttet til vår valgte forskningsmetode.

5.1 Forskningsfilosofi

Vår vitenskapelige tilnærming, metode og fremgangsmåte veileder hvilke data som blir samlet inn, og dermed former våre resultater (Jacobsen, 2015). Dette har til hensikt å gi leserne innsikt i utførelsen av studien, prosessen, deltakernes rolle og datainnsamlingsmetodikk.

I samsvar med Nyengs (2004) perspektiv bemerkes det at alle forskningsprosjekter er underlagt innflytelse fra forskerens forståelsesrammer. Vår individuelle og faglige bakgrunn spiller en avgjørende rolle i utforming og forståelse av casen, og denne påvirkningen har implikasjoner for hele vårt forskningsprosjekt. Som studenter med en nesten femårig økonomiutdanning med spesialisering innen regnskap og revisjon, er det uunngåelig at vår forståelse av revisorrollen i kontekst av hvitvasking kan avvike fra de som ikke har denne spesialiseringen. Denne problemstillingen leder oss til en utforskning av ontologi, som drøfter spørsmål knyttet til hvordan vi oppfatter og tolker virkeligheten. Samtidig berører det epistemologien, som undersøker ulike tilnærminger til kunnskap. Epistemologien søker å forstå grunnlaget for vår kunnskap, hvordan vi kan validere den og hva som skiller kunnskap fra tro eller meninger. Dette er avgjørende for innsamling av empiriske data (Jacobsen, 2015). Spørsmålene knyttet til ontologi og epistemologi er fundamentalt filosofiske i naturen, noe som gjør at det ofte foreligger begrensninger i vår evne til å gi absolutte og universelle svar på slike spørsmål.

Ved besvarelsen av vårt forskningsspørsmål har vi valgt å ta en pragmatisk tilnærming. Pragmatisme anerkjenner at en enkel tilnærming ikke alltid kan fullstendig belyse et komplekst problem, og at det kan eksistere flere ulike perspektiver. Dette innebærer imidlertid ikke nødvendigvis at en pragmatiker bruker ulike metoder for innsamling av data eller analyseprosedyrer. I stedet fokuserer en pragmatisk forskningsdesign på å innhente data som er troverdige, pålitelige og relevante. Dette for å støtte påfølgende tiltak. Pragmatisk tankegang

---

baserer seg på en kontinuerlig samhandling mellom den observerbare virkeligheten og våre oppfatninger av den (Jacobsen, 2015).

5.2 Forskningsdesign

Forskningsdesignet utgjør rammeverket som omdanner vårt forskningsspørsmål til et konkret forskningsprosjekt (Saunders et al., 2019). Dette innebærer den overordnede planen for hvordan vi vil besvare våre forskningsspørsmål (Saunders et al., 2019).

Vårt forskningsprosjekt er en kvalitativ casestudie, som innebærer en helhetlig beskrivelse og analyse av et avgrenset fenomen (Merriam, 2009). Målet med denne studien er å frembringe en nyansert beskrivelse av opplevelser, erfaringer og meninger til en rekke revisorer. Dette er noe som karakteriserer en kvalitativ metode (Jacobsen, 2015). Gitt problemstillingens karakter som ikke søker bekreftelse på en bestemt hypotese, fant vi at en kvalitativ tilnærming til forskningen var mest hensiktsmessig. Kvalitative metoder er best egnet når man ønsker en åpen tilnærming til problemstillingen. Ettersom vår forkunnskap om revisjonsprosessen knyttet til hvitvasking var begrenset, valgte vi å utforme en åpen og utforskende problemstilling. Valget av casestudie som forskningsmetode i denne oppgaven er forankret i litteraturen, da flere forfattere argumenterer for at casestudier foretrekkes når problemstillingen er formulert som et «hvordan» eller «hvorfor» spørsmål (Saunders et al., 2019). Det er som tidligere påpekt begrenset med forskning som spesifikt fokuserer på revisorer og revisjonshandlinger i kontekst av hvitvaskingsloven innenfor økonomisk litteratur, selv om dette er et mye omtalt tema. I denne studien har vi valgt en eksplorativ casestudie som forskningsmetode. Denne tilnærmingen er hensiktsmessig når man studerer et fenomen som allerede er kjent, men hvor det mangler tilstrekkelig informasjon for å etablere et teoretisk rammeverk (Sekaran og Bougie, 2013).

Kvalitativ metode fokuserer på å oppnå innsikt og forståelse av et fenomen slik det er oppfattet og beskrevet av informantene (Saunders et al., 2019). Denne tilnærmingen vektlegger individuelle tanker og erfaringer og er ofte knyttet til en intensiv tilnærming, da målet er å få en dyp forståelse av fenomenet man studerer (Tjora, 2017). I vår studie var det av avgjørende betydning å oppnå en dypere forståelse av de pliktene og forventningene som pålegges revisorer iht. hvitvasking. Vi ønsket deretter å relatere denne forståelsen til revisjonsprosessen gjennom innsikten gitt av erfarne revisorer, ved å utforske deres egne erfaringer om hvordan denne rollen oppleves.

Tidshorisonten til en studie skiller mellom tverrsnittsundersøkelse som analyserer et bestemt fenomen på et bestemt tidspunkt, eller en longitudinell studie som utforsker fenomenet over en utvidet tidsperiode (Saunders et al., 2019). I vårt forskningsprosjekt vurderte vi nøye om en longitudinell tidshorisont kunne være verdifull for å oppnå en mer detaljert og omfattende innsikt. Grunnet tidsrestriksjoner har vi valgt å utføre en tverrsnittstudie over en tidsperiode på omtrent fem måneder. Denne avgrensede tidsperioden kan potensielt ha påvirket resultatene i studien. Imidlertid har vi vært nøye med å vurdere og adressere denne utfordringen i utarbeidelsen av vår forskning.

5.3 Datainnsamling

I dette avsnittet vil vi beskrive vår tilnærming til datainnsamlingen til studien. Innenfor rammene av kvalitativ forskning har Tjora (2017) identifisert tre primære metoder for datagenerering, nemlig intervju, dokumentanalyse og observasjon. I denne studien har vi valgt å fokusere dybdeintervjuer, da dette er den mest utbredte metoden for datainnsamling innen kvalitativ forskning (Tjora, 2017).

Beslutningen om å anvende dybdeintervjuer kontra spørreundersøkelse ble primært motivert av ønsket om å oppnå en dyptgående og kontekstuell forståelse av informantenes opplevelser. Denne tilnærmingen, som beskrevet av Saunders et al. (2019) understreker betydningen av å tilpasse forskningsmetoden i samsvar med de spesifikke forskningsspørsmålene. Dybdeintervjuer gir en betydelig grad av fleksibilitet som muliggjør justering av forskeren i sanntid i respons til informantenes svar. Videre ble en spørreundersøkelses begrensede evne til å utforske nye og uforutsette temaer identifisert som en bekymring. I samsvar med Saunders (2019) perspektiv som understreker viktigheten av å være åpen for oppdagelse av nye temaer, ble det ansett at spørreundersøkelsen kunne begrense evnen til å fange opp og undersøke uforutsette aspekter av fenomenet. Dette forsterket avgjørelsen om å velge dybdeintervju.

Selv om denne tilnærmingen er tidskrevende anser vi den som den mest verdifulle forskningsmetoden for vårt formål, ettersom vår hensikt var å innhente innsikter og erfaringer fra informantene. Dette blir en intersubjektiv prosess, hvor data ble generert gjennom en gjensidig dialog mellom oss som forskere og våre informanter.

5.3.1 Valg og innhenting av intervjuobjekt

I kvalitative studier er en sentral retningslinje for informantutvelgelse at deltakerne skal besitte kompetanse til å diskutere det spesifikke emnet basert på personlige erfaringer og refleksjoner (Tjora, 2017). Dette prinsippet som beskrevet av Tjora (2017), er kjent som strategisk eller teoretisk utvalg og involverer en systematisk ikke-tilfeldig utvelgelsesprosess. I kvalitative metoder er kriteriene for deltakerutvelgelse nøye knyttet til forskningsspørsmålene, og dermed karakteriseres utvalget som formålsbestemt (Jacobsen, 2015).

Utvalget som ble valgt, ble nøye sammensatt med det formål å representere respondenter som kunne gi mest mulig innsikt i studiens problemstilling. Revisorer ble inkludert som deltakere i studien med målsetningen å undersøke revisjonspraksisen de følger i forhold til hvitvaskingslovgivningen og deres meninger rundt dette. Vi samlet respondenter fra revisjonsforetak av varierende størrelse, inkludert små og store selskaper. Dette fordi vi ville vurdere potensielle avvik som kunne oppstå basert på denne variasjonen. Videre satt vi krav til at informantene måtte minimum ha jobbet innenfor revisjon før 2018 til dags dato. Dette fordi vi ønsket et før- og etter perspektiv iht. Det nye hvitvaskingslovverket som kom i 2018. Vi ønsket også at informantene skulle ha en bred kompetanse innenfor hvitvasking, noe som gjorde at vi forholdsvis bare har intervjuet partnere i de respektive revisjonsselskapene. Disse var også følgelig statsautoriserte revisorer. Denne tilnærmingen ble valgt for å tilføre dybdeintervjuene med et variert perspektiv, spesielt med tanke på deltakernes omfattende erfaring som revisorer. Dermed la vi til rette for en mer helhetlig analyse av emnet i forhold til å holde intervju med respondenter som i nyere tid har blitt praktiserende revisor.

Proessen startet innledningsvis ved å sende ut e-post til selskap som vi mente kunne være relevante for vår oppgave. Denne e-posten inneholdt en presentasjon av vår oppgave og hva vi ønsket å undersøke gjennom dybdeintervjuet. Når vi kom i dialog med selskapene ble vi videresendt til en representant som selskapet mente best passet oppgavens omfang. Her gikk vi i en videre dialog med den utnevnte, hvor vi opplevde disse respondentene som svært samarbeidsvillige. Dette kan også nevnes for revisjonsselskapene, hvor hele 6/8 responderte til e-posten vi sendte ut. Vi var også interessert i å ha noen fysiske intervju, for å se om det oppsto noen signifikante forskjeller mellom digitale og tradisjonelle intervjuer. Dette gjorde at 2/4 intervjuer ble holdt fysisk, mens de resterende intervjuer ble gjennomført på Microsoft Teams. To av selskapene som responderte til e-posten poengterte også at de var svært

interessert i å få videresendt oppgaven i etterkant for å se om de kunne trekke noe lærdom rundt dette emne.

5.3.2 Intervjuprosessen

I henhold til Jacobsen (2015) er dybdeintervju en hensiktsmessig metode når studiens omfang begrenser seg til et relativt lavt antall enheter, når målet er å få innsikt i individuelle uttalelser og når hensikten er å utforske individets subjektive tolkninger av et spesifikt fenomen. Dybdeintervju ble valgt som datainnsamlingsmetode for å legge til rette for en åpen og utforskende dialog mellom forskerne og informantene. Denne tilnærmingen ble ansett som verdifull, da den muliggjorde utforskning av deltakernes holdninger, erfaringer og refleksjoner knyttet til studiens tema.

Vi sto også ovenfor avgjørelsen om antall respondenter som skulle inkluderes i våre dybdeintervjuer. Vi valgte å fokusere på et begrenset utvalg etter nøye overveielse av både ulemper og fordeler ved alternative tilnærminger. Primært identifiserte vi potensielle utfordringer knyttet til transkripsjon og analyse av et stort antall intervjuer, noe som kunne føre til misforståelser og feilaktige konklusjoner. For å sikre grundighet og kvalitet i datainnsamlingen valgte vi derfor å legge vekt på et mindre antall dybdeintervjuer, nærmere bestemt fire respondenter. Denne tilnærmingen reflekterer en bevisst beslutning om å prioritere kvalitet over kvantitet. Innenfor rammene av kvalitativ forskning anerkjenner vi viktigheten av å oppnå metning. Vårt mål var å sikre at de gjennomførte intervjuene ble grundig utforsket og de innsamlede dataene var av høy kvalitet.

Å prate om sin egen oppfatning og meninger rundt hvitvasking kan oppleves som ubehagelig for noen av respondentene. Vi valgte med dette å anonymisere alle respondentene som et tiltak mot dette. I starten av intervjuene ble deltakerne informert om temaet og forskningsspørsmålene. Deretter ble det gitt en klar beskrivelse av hvordan datamaterialet ville bli håndtert både under og etter intervjuene. Opptak ble gjennomført kun etter at respondentene hadde gitt sitt samtykke for å sikre at verdifull innsikt ikke gikk tapt. For å opprettholde en strukturert tilnærming til intervjuene ble en av oss tildelt hovedansvaret for å stille spørsmålene, mens den andre tok notater, fulgte opp med ytterligere spørsmål og registrerte andre relevante observasjoner om respondenten.

Vår tilnærming til disse intervjuene bygget på antakelsen om at respondentene var godt kjent med emne. I samsvar med denne tilnærmingen ble respondentene plassert i en sentral rolle,

---

mens vår rolle som forskere primært bestod av å levere en beskrivelse av deres opplevelser. Vi påla dermed ikke respondentene noen eksisterende teori som en forhåndsdefinert løsning for å forklare deres erfaringer i intervjuene. Ved å holde oss tro mot respondentenes egne forklaringer fra starten skapte vi muligheter for å identifisere og utforske nye konsepter, fremfor å bekrefte allerede etablerte teorier.

5.3.3 Intervjuguide

For å oppnå en systematisk struktur i intervjuene argumenterer Tjora (2017) for nødvendigheten av å utvikle intervjuguider. Dette ble ansett som essensielt for å sikre at vi oppnådde svar som var relevante for vår forskningsoppgave. Vår intervjuguide ble utformet tematisk med åpne svar. Temaene i hoveddelen av intervjuguiden ble basert på de tre forskningsspørsmålene vi har tatt for oss i denne oppgaven. Utformingen av spørsmålene ble basert på nøye gjennomgang av relevant teori og tidligere forskning som presentert i oppgaven.

I samsvar med Tjora (2017) strukturerte vi vår intervjuguide i tre distinkte seksjoner: en innledende del med oppvarmingsspørsmål, en refleksjonsdel, og en avsluttende del. Oppvarmingsspørsmålene var utformet som enkle og konkrete spørsmål angående informantens yrkesbakgrunn, stillingstitler og utdannelsesnivå. Dette designvalget vil være bidragende til å etablere en trygg og komfortabel atmosfære for informantene under intervjuet. I henhold til Tjora (2017) betraktes den påfølgende refleksjonsdelen som den mest kritiske fasen i intervjuet, hvor informantene reflekterte over hovedtemaene som er sentrale for vår studie.

5.4 Analyse av data

Ifølge Jacobsen (2015) går kvalitativ analyse ut på å bryte ned tekstene i mindre deler, som avsnitt eller enkeltord. Dette hjelper oss å se mønstre eller forskjeller som kan gi oss en bedre forståelse av helheten. I denne delen av oppgaven vil vi beskrive vår tilnærming til dataanalyse, som inkluderer transkribering og koding.

5.4.1 Transkribering og Koding

Transkribering og koding er et avgjørende trinn i kvalitativ forskning, som gir en strukturert tilnærming for å analysere innsamlede data. For å oppnå en dypere forståelse av

intervjuresultatene, ble en kombinasjon av metodiske tilnæringer benyttet i samsvar med prinsippene som er beskrevet i tidligere studier (Miles & Huberman, 1984) og (Silverman, 2013).

Transkribering er en tidkrevende prosess. Transkriberingen ble utført umiddelbart etter hvert intervju for å sikre dataens autentisitet, samtidig som det var friskt i minnet (Silverman, 2013). Dette tidlige trinnet tillot oss å bevare viktige nyanser og nyttig kontekst som ellers kunne gått tapt. I tillegg for å sikre dataens nøyaktighet og riktighet, ble de transkriberte materialene sendt tilbake til respondentene som deretter kunne bekrefte eller avkrefte eventuelle misforståelser. Dette samsvarer med prinsippene om åpenhet i kvalitativ forskning (Gioia et al., 2012). Det sikret også en gjensidig forståelse mellom vi som forskere og intervjurespondentene som er avgjørende for å minimere muligheten for misforståelser og feiltolkninger.

Videre ble analysen av transkribert materiale systematisk utført ved å anvende en tematisk analysemetode, inkludert første- og andre-ordens analyse (Saunders et al., 2019). Denne tilnærmingen tillot oss å utforske og kategorisere data basert på identifiserte temaer og sammenhenger. I første-ordens analysen kodes dataen for å kategorisere lignende meningsfulle elementer, for eksempel uttrykk som gjentas av flere respondenter eller begreper fra eksisterende litteratur som harmoniserer med datasettet. Videre i andre-ordens analysen ble temaene identifisert, og sammenhenger mellom ulike koder ble utforsket. Dette muliggjorde innføringen av nye konsepter og teoretisk forståelse (Gioia et al., 2012). Denne tilnærmingen resulterte i en strukturert presentasjon av både første- og andre-ordens analyse og den viktigste data-til-teori forbindelsen ble tydelig presentert for å lette leserens forståelse.

I tillegg til å gi innsikt i konkrete funn tillot denne metodologien oss å oppdage temaer, konsepter og dimensjoner som vokste frem underveis i prosjektet. Dette bidro til å vurdere funnernes presedens, og deres potensielle overførbarhet til andre lignende tilfeller. Dette bidro til en dypere forståelse av sammenhengen mellom data og teori.

5.5 Etikk

I henhold til Tjora (2017) er etiske hensyn knyttet til måten intervjuer blir administrert, presentasjon av data og sikring av at informanten forblir anonym i studien. Dette skyldes at samspillet mellom informant og intervjuer kan påvirke dynamikken. Før igangsettingen av

intervjuprosessen, ble en søknad sendt til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) for å oppnå godkjenning for vår studie. Denne ble godkjent påfølgende dag.

5.5.1 Samtykke

I henhold til Jacobsen (2015) utgjør samtykke en sentral etisk forutsetning som krever at informanten skal ha tilstrekkelig innsikt angående deltakelse i studien. Før hver intervjuopprosess ble et samtykkeskjema sendt via e-post. Dette inneholdt en beskrivelse av studiens hensikt, ansvarlige parter, deltakelsens karakter og informantens rettigheter. Informantene ble tydelig informert om at deltakelse var frivillig og at de hadde rett til å trekke sitt samtykke uten behov for å oppgi noe grunnlag for dette. Før den faktiske intervjuopprossen ble innledet påførte informantene sin signatur på samtykkeskjemaet. Videre ble studien nærmere presentert, og det ble informert om muligheten for å motta den fullstendig transkriberte intervjuet for eventuelle korreksjoner dersom dette var ønskelig.

5.5.2 Konfidensialitet

I samtykkeskjemaet ble det klart informert om at alle opplysninger som ble delt ville bli håndtert konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det ble videre opplyst at informasjonen ville bli slettet etter avslutningen av studien. Kun vi som studenter hadde tilgang til opplysningene. Informantene ble også tilbudt muligheten til å motta en transkripsjon av intervjuet for å bekrefte sitater. For å beskytte deres personvern, ble navnene anonymisert. Det ble likevel klargjort at informantene kunne indirekte gjenkjennes i studien, gitt at deres stillinger var offentlig kjent.

5.6 Kvalitet

For at en studie skal anses som pålitelig og troverdig, er det nødvendig å kommentere problemstillinger relatert til reliabilitet og validitet (Jacobsen, 2015). Dette innebærer å nøye evaluere kvaliteten på innsamlede data før man kan trekke konklusjoner. Dette kapitlet vil derfor presentere vår tilnærming til å håndtere spørsmål knyttet til reliabilitet, validitet og overførbarhet.

5.6.1 Reliabilitet

I denne metodebeskrivelsen har det vært en bevissthet om oppgavens reliabilitet, og det har vært et mål å presentere en presis redegjørelse for prosedyrene som fulgt for å innhente data. Dette legger til rette for en forståelig fremstilling som muliggjør overførbarhet av studien av andre forskere i ettertid. Dersom vi hadde benyttet oss av en kvantitativ tilnærming, ville reliabiliteten hatt en mer spesiell betydning, ettersom det ville ha vært avgjørende for å kunne oppnå identiske resultater ved en eventuell gjentakelse av studien (Thagaard, 2018). Dette forholdet blir mer komplekst når en anvender en kvalitativ metode, ettersom funnene i større grad formes av samspillet mellom forsker og intervjuobjekt. I samsvar med interaksjonisme inkluderer prosessen forskernes transkribering, fortolkning og påfølgende drøftelse av innhentet material (Thagaard, 2018). Til tross for denne komplekse delen ved kvalitativ forskning, anser man det likevel som viktig å opprettholde en høy grad av åpenhet vedrørende forskningsmetoden. Dette bidrar til en bedre forståelse av datainnsamlingen og styrker tilliten til forskningen.

5.6.2 Validitet

Begrepet validitet spiller en avgjørende rolle innen forskningsmetodologi og det vurderer i hvilken grad en studie måler det den har til hensikt å måle, og i hvilken grad de innsamlede funnene nøyaktig reflekterer formålet med studien. Johannesen et al. (2016) understreker at i kvalitative undersøkelser ligger validitet i hvor god forskerens tilnærming og funn nøyaktig reflekterer målet med studien og representerer virkeligheten. En deler vanligvis validitet inn i to hovedkategorier; intern og ekstern validitet (Saunders et al. 2019).

Intern validitet

I kvalitativ forskning er spørsmålet om intern validitet, også referert til som troverdighet eller autentisitet av avgjørende betydning (Saunders et al. 2019). Dette konseptet har blitt utforsket av Guba og Lincoln (1989), der de fokuserer på å sikre at forskningsprosessen og funnene nøyaktig reflekterer deltakernes realiteter og virkelighet. For å oppnå høy intern validitet må man gjøre nøye forberedelser og reflekterte valgene man gjør for å øke forståelsen av det studerte fenomenet.

En avgjørende faktor for å styrke intern validitet var strategisk utvalg av informanter. Det var nødvendig å vurdere hvilke informanter som best passet problemstillingen, samt hvordan

---

spørsmålene skulle formuleres under intervjuene. Dette for å sikre meningsfull kommunikasjon. Dette involverte å kontakte revisorer fra relevante selskaper for å velge informanter med en nærhet til problemstillingen. Dette resulterte i en mer kompetent gruppe informanter og var med å bygge datagrunnlaget.

For å øke troverdigheten spilte litteraturgjennomgangen en sentral rolle. Den ga innsikt som bidro til å utvikle relevante spørsmål som kunne belyse problemstillingen. Denne kunnskapen, sammen med en fleksibel tilnærming under intervjuene tillot oss å stille oppfølgingsspørsmål og utforske flere perspektiver enn forventet.

I analyseprosessen ble funnene nøye behandlet for å sikre validiteten. Funnene ble først analysert uavhengig for å redusere påvirkningen av hverandres inntrykk og oppfatninger. Videre ble funnene sammenlignet, noe som bidro til en mer presis tolkning. Det er viktig å være oppmerksom på at relativt lik bakgrunn og forkunnskaper blant forskerne kan påvirke tolkningen, og dermed mulig påvirke intern validitet. Dette er en faktor som vi har vært oppmerksom på for å sikre troverdigheten til forskningen.

Ekstern validitet

Ekstern validitet handler om hvorvidt resultatene fra en forskningsstudie kan brukes på andre situasjoner enn den som direkte blir studert. Med andre ord, handler det om å vurdere om det vi lærer fra studien også kan gjelde i andre sammenhenger og situasjoner (Jacobsen, 2015). Overførbarhet bedømmes ut fra hvor godt forskerne kan formidle de viktigste aspektene av studien. Dette innebærer å inkludere forskningens spørsmål, design, sammenheng, funn og tolkninger. Når forskningen er overførbar, betyr det at leserne kan bruke den som en ressurs for å støtte sin egen forskning i ulike områder.

Vi har veldig spesifikke forskningsspørsmål, og vi har intervjuet et begrenset antall personer fra ulike sektorer innen revisjonsbransjen. Av denne grunn kan vi ikke generalisere våre funn, da synspunktene til andre potensielle deltakere kunne ha vært annerledes enn de som deltok i dette forskningsprosjektet. Derfor har vi forsøkt å sikre at leserne kan avgjøre om vår informasjon er relevant for deres eget forskningsprosjekt ved å klargjøre vårt formål med denne oppgaven.

Bekreftbarhetskriteriet handler om hvor godt andre enn forskerne selv kan bekrefte resultatene. I kvalitativ forskning er det en antakelse om at forskerne har sine egne unike

perspektiver på studien, som potensielt kan føre til partiskhet (Trochim et al., 2015). For å unngå dette har vi nøye gjennomgått de innsamlede dataene flere ganger for å identifisere eventuelle motstridende informasjon. Samtidig har vi også vært oppmerksomme på utsagn som kan være påvirket av våre egne perspektiver.

6. Empiri / Resultater

Vi skal i dette kapittelet presenteres funnene i vår analyse. Intervjumaterialet presenteres i form av sitater, og vi avstår fra videre tolkning av de empiriske funnene. Likevel er funnene tematisk organisert i samsvar med våre forskningsspørsmål. Informantene varierer mellom store og små revisjonsforetak. Alle de 4 informantene er følgelig anonymisert, og vi vil referere til disse som R1 til R4. Vi vil også referere til R1 og R2 som R1L og R2L som symboliserer at dette er to små foretak. Følgelig vil vi også referere til R3 og R4 som R3S og R4S som refererer til at dette er to større revisjonsforetak («Big Four»)

Som tidligere nevnt baserte vi intervjuguiden vår på forskningsspørsmålene som var satt for oppgaven, altså revisors oppfatning av deres rolle iht. Mistenkelige transaksjoner, praktiske, etiske og juridiske aspekter rundt MT-rapportering og avslutningsvis hvordan revisor kan spille en mer aktiv rolle i bekjempelse av hvitvasking. Derfor vil vi presentere våre empiriske funn under disse tre overordnede tematiske kategoriene.

Oversikt over respondentene vi har intervjuet:

Respondent	R1L	R2L	R3S	R4S
Stilling	Partner / Fagansvarlig	Partner / Hvitvaskingsansvarlig	Partner	Partner
Statsautorisert revisor	Ja	Ja	Ja	Ja
År som praktiserende revisor	28 år	31 år	17 år	13 år
Har generert en MT-rapport	Ja	Nei	Nei	Nei
Høyrisikokunder	Ja	Nei	Ja	Ja

Tabell 2: Oversikt over respondentene

6.1 Revisors rolle

I dette delkapittelet har vi basert spørsmålene våre rundt forskningsspørsmålet “*Hva er revisors oppfatning av deres rolle når det gjelder å identifisere, vurdere og rapportere mistenkelige transaksjoner som en del av hvitvaskingsforebygging?*”. Grunnet det lave antallet av MT-rapporter som generes av revisor årlig, var vår hensikt å oppnå en dypere forståelse av revisors oppfatninger og beskrivelser av selve prosessen knyttet til identifisering og

vurdering av mistenkelige transaksjoner. Dette målet ble systematisk integrert i intervjuguiden.

6.1.1 Generelle forståelse

Spørsmål: *“Kan du beskrive din generelle forståelse av revisorrollen når det gjelder å håndtere mistenkelige transaksjoner og hvitvaskingsforebygging?”*

Ut fra intervjuene vi har holdt virker det som respondentene har god forståelse av revisorsrollen knyttet til mistenkelige transaksjoner. R2L påpeker for øvrig at *“dette ikke er noe som naturlig ligger i vår rolle som revisor”*. R3S nevner også følgelig *“Revisorer må være i stand til å identifisere transaksjoner som avviker fra normal praksis eller som virker uvanlige eller uforklarlige”*. Det skal også nevnes her at vi ikke så et merkelig skille mellom størrelsen på selskapene, iht deres generelle forståelse av revisors rolle knyttet til mistenkelige transaksjoner. R4S forklarer blant annet at *“Vi har ansatte med over 30 års erfaring samtidig som vi har medarbeidere med under ett års erfaring. Kompetansenivået er veldig variert innad i selskapet”*.

6.1.2 Verktøy, metoder eller retningslinjer

Det neste spørsmålet var følgelig: *“Hvilke verktøy, metoder eller retningslinjer bruker du for å identifisere mistenkelige transaksjoner?”*

Både R1L og R2L benyttet seg begge av Decartes. Dette er hovedsakelig en programvare som skal hjelpe med å utføre revisjonen, men den har diverse hjelpemiddel til å identifisere uvanlige transaksjoner, overholde regler og forskrifter. R3S og R4S benytter seg begge av egenutviklet programvare. R2L påpeker også vanskeligheter rundt oppdagelse av slike transaksjoner, og kommer med følgende utsagn *“Det kan være vanskelig å systematisere det på en god måte, men vi har indikatorlister for at det skal være en naturlig del av prosessen”*.

Videre nevner alle respondentene at de forholder seg til en risikovurdering, og at de tidligere har utført ulike «kjenn din kunde» tiltak. R3S og R4S fremhever at opplæring og kompetanse innenfor revisjon kan påvirke om man anser en transaksjon som mistenkelig eller ikke. R4S nevner at de har deltatt på flere kurs innenfor hvitvasking, men legger til *“Imidlertid er det nødvendig å evaluere effektiviteten av disse opplæringsprogrammene”*. Dette er et perspektiv som ikke ble nevnt av de andre respondentene, men som naturlig nok også er svært relevant.

R3S og R2L samsvarer her hvor begge nevner at det ville vært lærerikt å få en deling av faktiske saker hvor revisor har støtt på utfordringer eller feil knyttet til hvitvasking. De savner flere konkrete saker og retningslinjer.

6.1.3 Håndtering av mistenkelige transaksjoner

Spørsmålet var som følger: *“Hvordan håndterer du/hadde du håndtert situasjoner der du faktisk identifiserer en mistenkelig transaksjon?”*

Det eneste intervjuobjektet som hadde sendt inn en MT-rapport var R1L. Dette beskrives følgende:

“Personlig har jeg sendt inn flere MT-rapporter, da jeg har observert mistenkelige transaksjoner gjennom revisjonen. Du må skaffe oversikt og dokumentasjon over transaksjonen, og videre blir det intern diskusjon med andre på teamet og partnere om denne mistanken er reell, for så videre om man bestemmer seg for å sende inn rapport eller ikke”

Videre presiseres det fra R1L at de følger revisorforventingspolicyen hvor man skal ha en lav terskel for å innrapportere. Dette nevnes ikke direkte hos de andre respondentene, men alle påpeker i løpet av intervjuet at det skal være lav terskel for rapportering. Respondentene samsvarer stort sett når det gjelder de påfølgende trinnene som blir tatt i slike tilfeller, nemlig: diskusjon med kolleger om behov, kontakte klienten for mer informasjon og rapporterer den til relevante myndigheter.

6.1.4 De faktiske eierne

Spørsmålet var her: *“Iverksetter dere tiltak for å fastslå de faktiske eierne av en transaksjon, og i så fall hvilke metoder eller tiltak bruker dere for å gjøre det?”*

R1L sier at dette er noe de prøver å gjøre ved å følge pengestrømmen. Videre legges det til: *“Vi følger transaksjonen til bunns, men på et eller annet tidspunkt klarer vi ikke å følge strømmen lenger, eksempelvis når den går til utlandet”*. Dette gjelder også for R2L som sier: *“Vi sporer transaksjonen så langt tilbake vi klarer”*. R2L legger også til: *“Det er lettere for bankene å følge med på dette, da de får mer «live» oppdateringer, mens revisor kommer inn i ettertid”*.

R3S nevner at de iverksetter tiltak som inkluderer identitetsbekreftelse, bakgrunnssjekk, eierstrukturanalyse og kundeforespørsler. R4S sier på den andre siden at de også aktivt prøver å bekrefte de reelle rettighetshaverne bak en transaksjon som de anser mistenkelig og legger til: “Det er en ekstra sikkerhet når transaksjonene går gjennom nordiske banker, da de også er underlagt rapporteringsplikt”. Både R3S og R4S nevner at om de har utfordringer med å følge transaksjonene utenlands, har de også en mulighet til å kontakte utenlandskontorer da de har kontorer stort sett over hele verden.

6.1.5 Oppsummering om revisors rolle

Tema	Hovedfunn
<p>Generell forståelse av revisorrollen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - God forståelse av revisorrollen knyttet til mistenkelige transaksjoner. - Noen av respondentenes oppfatning mener at dette kanskje ikke ligger naturlig i revisorrollen. - Ingen tydelig sammenheng mellom selskapenes størrelse og forståelse av revisorrollen. - Variert kompetanse og kunnskap innad i selskapene
<p>Verktøy, metode og retningslinjer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utfordringer knyttet til systematisering av identifikasjon av mistenkelige transaksjoner. - Felles bruk av risikovurdering og «kjenn din kunde»-tiltak. - Opplæring og kompetanse i revisjon påvirker vurderingen av mistenkelige transaksjoner. - Behov for flere konkrete saker og retningslinjer fra respondentenes perspektiv.
<p>Håndtering av mistenkelige transaksjoner</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lav terskel for rapportering i samsvar med forventningene til Økokrim. - Intern diskusjon med teamet og partnere om mistanken er reell. - Følger trinn som diskusjon, kontakt med klient og rapportering til myndigheter ved identifikasjon av mistenkelige transaksjoner.
<p>De faktiske eierne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Forsøk på å følge pengestrømmen for å fastslå de faktiske eierne. - Utfordringer når pengestrømmer går utenlands.

	<ul style="list-style-type: none"> - Tiltak inkluderer identitetsbekreftelse, bakgrunnsjekk, eierstrukturanalyse og kundeforespørsler. - Aktiv bekreftelse av reelle rettighetshavere ved mistenkelige transaksjoner. - Økt sikkerhet når transaksjonene går gjennom nordiske banker med rapporteringsplikt.
--	---

Tabell 3: Hovedfunn om revisors rolle

6.2 Etske, praktiske og juridiske aspekter med MT-rapportering

Forskningsspørsmålet som vi ønsket å innhente perspektiv rundt i denne delen av oppgaven lød som følger: *“Hvordan påvirker praktiske, etiske og juridiske hensyn revisors beslutninger om å generere mistenkelige transaksjonsrapporter (MT-rapporter)?”* Som tidligere nevnt, ønsket vi å utforske innvirkningen av praktiske, etiske og juridiske faktorer på revisors avgjørelser når det gjelder å generere MT-rapporter.

6.2.1 Mangel på tilstrekkelig bevis

Spørsmål: *“Har du stått i en situasjon der du manglet tilstrekkelige bevis for en transaksjon du anså som mistenkelig? Hvordan håndterte du det/hadde du håndtert dette?”*

R1L påpeker følgende: *“Enten har du det eller ikke. Det er i tilfellene der du mangler tilstrekkelig dokumentasjon eller der klienten ikke klarer å gjøre rede for transaksjonen som vekker mistanke. Vi har rapportert på flere ulike transaksjoner, men det har alltid vært tilstrekkelig grunnlag”*. R2L kommer ikke på en situasjon hvor han har manglet tilstrekkelig bevis, men legger til: *“Det viktigste er at vi ikke sitter alene, men diskuterer dette med flere parter. Jeg skjønner ikke at noen tørr å sitte på alenekontor”*. Dette er noe vi kan se igjen i flere av svarene gjennom intervjuene, hvor det påpekes hyppig viktigheten rundt åpen diskusjon blant de ansatte når det kommer til slike transaksjoner.

R3S forteller om en situasjon hvor han manglet tilstrekkelig bevis og beskriver dette følgende: *“Selv om jeg ikke hadde alle bevisene jeg ønsket, opprettholdt jeg min profesjonelle integritet [...] Imidlertid fortsatte vi samarbeidet for å få ytterligere dokumentasjon, og klienten arbeidet*

med å fremskaffe de nødvendige opplysningene". Respondenten valgte med dette ikke å generere MT-rapport hvor han anså dokumentasjonen som gradvis ble ettersendt til å være tilstrekkelig nok til å anse transaksjonen som risikofri. R4S fortalte oss at om han manglet tilstrekkelig bevis for en transaksjon som han anså som mistenkelig, var han nødt til å få dette avklart med klient i form av en åpen dialog. Han beskriver dette følgende: *"Det første skrittet er å samle all tilgjengelig dokumentasjon om transaksjonen, deretter diskutere jeg saken med andre medlemmer av revisjonsteamet og hvitvaskingsansvarlig før jeg legger dette fram til klient"*.

6.2.2 Mangel av konkrete retningslinjer eller objektive kriterier?

Spørsmål: *"Hvordan tror du antallet MT-rapporter påvirkes av mangelen av konkrete retningslinjer eller objektive kriterier for å definere hva som er mistenkelig?"*

R1L stiller seg positiv til objektive kriterier til å definere hva som er mistenkelig, og tror dette ville hjulpet revisor i å generere flere MT-rapporter. Videre problematiserer respondenten dagens protokoll og sier: *"Men hva er lav terskel? Hva er en mistenkelig transaksjon? Dette blir skjønnsmessig. Vi skulle gjerne hatt mer konkrete og objektive kriterier"*. R2L deler til dels dette synspunktet, men legger til: *"Personlig er det vanskelig å skille hva som er hvitvasking eller om det er noen som prøver å lure min klient. Er dette hvitvasking eller har man bare vært uheldig. Indikatorlistene er praktiske, men utrolig omfattende"*.

R3S mener at dette ikke bare kan føre til underrapportering, men også overrapportering. R4S stiller seg mer likegyldig til slike kriterier, men påpeker: *"Det kan føre til at revisorer er nølende med å rapportere mistenkelige transaksjoner, da de kan være usikre på om de oppfyller kriteriene"*.

6.2.3 Ny hvitvaskingslov

Spørsmål: *"I 2018 kom det en ny hvitvaskingslov, opplevde du noen signifikante avvik eller merkbare endringer i arbeidsprosessen?"*

R1L sier at han opplevde flere endringer rundt innføringen av dette lovverket og legger til: *"Etter det ble det mer formalisert og vi måtte dokumentere mer"*. Respondenten var for øvrig positiv til økt fokus på hvitvaskingsforebygging, og kommenter også: *"Dette gjorde også at det luket bort noen useriøse aktører, og at det økte tilliten fra samfunnet"*. R2L samsvarte med

at han opplevde en markant endring ved innførelse av det nye lovverket. Respondenten punkterte følgende: *“Når forslaget om den nye loven kom, så sleit vi litt med å tolke alt. Det ble mye ord og tolkninger [...] Vi laget vårt eget system med egen matrise der vi sorterer ulike segment. Vi brukte mye timer på dette. Før loven gjorde vi så å si ingenting rundt dette”*.

R4S sier også at det nye lovverket har vært omfattende og legger til: *“tolkningen av den nye loven krevde mye arbeid og tid”*. R3S var den eneste respondente som ikke hadde opplevd “store” endringer i arbeidsprosessen etter at lovverket kom i 2018 og legger til: *“Jeg har alltid vært nøye med å merke meg transaksjoner som virker mistenkelige, og endringen i lovgivningen har ikke påvirket dette”*. Han sier på den andre siden at det ble økt fokus rettet mot dette innad i selskapet, som krevde mer arbeid.

6.2.4 Rapporteringsrett eller plikt?

Spørsmål: *“Det har blitt diskutert om revisors rapporteringsrett bør omgjøres til en plikt for å redusere de juridiske usikkerhetene revisor må håndtere. Hva er dine tanker om dette?”*

R1L stiller seg svært positiv til dette forslaget og legger til: *“Jeg stiller meg svært positiv til det og jeg mener at det burde være en plikt”*. Videre problematisere vedkommende et slikt tiltak og påpeker: *“Men da blir spørsmålet igjen hvor går grensen, Det er jo snakk om vesentlighetsgrenser”*. R2L er på den andre siden mer kritisk til et slikt tiltak, og mener at hovedproblemet her er mangel på konkrete retningslinjer og kriterier, også han problematiserer følgende: *“Skal du basere det på indikatorlistene må vi rapportere veldig mye [...] da ville du antageligvis være redd for å gjøre feil at du kanskje drar den for langt, og rapporterer for mye”*. Dette er også noe som ble påpekt tidligere av respondent R3S.

Både R3S og R4S er enig i at et slikt tiltak til dels kan hjelpe å redusere usikkerheten til revisor rundt en slik vurdering. Begge stiller seg for øvrig kritisk, hvor R4S legger til: *“Å tvinge revisorer til å rapportere i alle situasjoner kan føre til potensielle konflikter med klienter”*.

6.2.5 Press og frykt for å miste klient

Spørsmål: *“Tror du andre revisjonsforetak kan oppleve press fra klienten eller frykt for å miste klienten gjennom revisjonsprosessen?”*

R1L mener dette ikke er tilfelle, og mener at integriteten skal være såpass god at slikt ikke skal skje. Videre kommenterer respondente: *“Men det kan igjen gjøre at man er naiv, men*

det skal ikke skje". R2L sier på den andre siden at det kan være en risiko for slike forhold, men legger til at vedkommende ikke tror at dette påvirker MT-rapporteringen til revisor og sier: *"det vil overraske meg om noen gjør dette for å beholde kun en kunde"*.

R3S erkjenner at det kan forekomme press, men påpeker at denne risikoen er betraktelig mye større i et mindre revisjonsforetak. R3S sier også følgelig: *"Det vil alltid være en viss grad av press når økonomiske interesser er involvert"*. R4S legger til *"Dette er noe revisjonsbransjen er bevisst på, og jeg ser ikke på dette som en reell trussel"*. Begge respondentene påpeker at de tror dette skjer i en svært liten grad.

6.2.6 Oppsummering etiske, praktiske og juridiske aspekter

Tema	Hovedfunn
Mangel på tilstrekkelig beivs	<ul style="list-style-type: none"> - Respondentene har vært i situasjoner der tilstrekkelig bevis mangler for transaksjoner de anså som mistenkelige. - Viktigheten av åpen diskusjon internt i teamet for å håndtere situasjoner der bevisene er utilstrekkelige. - Profesjonell integritet opprettholdes, og samarbeid med klienten for å skaffe ytterligere dokumentasjon er vanlig praksis.
Mangel av konkrete retningslinjer eller objektive kriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Ønske om mer konkrete og objektive kriterier for å definere hva som faktisk er mistenkelig. - Differensierte synspunkt blant respondentene, der noen er positive til objektive kriterier og noen er bekymret for kompleksiteten og omfanget av indikatorlisten. - Frykt for at mangel på slike kriterier kan føre til både underrapportering og overrapportering av mistenkelige transaksjoner.
Ny hvitvaskingslov	<ul style="list-style-type: none"> - Varierende opplevelser av endringer i arbeidsprosessen etter innføringen av den nye hvitvaskingsloven i 2018. - Formalisering av prosesser, økt dokumentasjon og tolkningsutfordringer nevnes som resultater av den nye lovgivningen

	<ul style="list-style-type: none"> - Noen respondenter ser positive effekter, som eliminering av useriøse aktører og økt tillit fra samfunnet. - Svært lite fokus rundt hvitvasking før loven kom
Rapporteringsrett eller plikt	<ul style="list-style-type: none"> - Delte synspunkter på om revisors rapporteringsrett bør gjøres til en plikt. - Positive holdninger til plikt for å redusere juridisk usikkerhet og øke rapporteringen, men bekymringer om utfordringene med å definere tersklene for rapportering. - Mulighet for konflikter med klienter og svekket uavhengighet nevnes som bekymringer knyttet til en plikt.
Press og frykt for å miste klient	<ul style="list-style-type: none"> - Anerkjennelse av mulig press fra klienten eller frykt for å miste klienten i revisjonsprosessen. - Troen på at integriteten skal være tilstrekkelig sterk for å motstå slikt press. - Delte synspunkter på i hvilken grad dette faktisk påvirker MT-rapportering, noen som mener det er en risiko, andre som tror det skjer i svært liten grad.

Tabell 4: Hovedfunn om etiske, praktiske og juridiske aspekter.

6.3 Hvordan kan revisor spille en mer aktiv rolle i hvitvaskingsforebygging?

Vårt tredje og siste forskningsspørsmål som vi ønsket et perspektiv på lyder som følger: “Hvordan kan revisorer spille en mer aktiv rolle i bekjempelsen av hvitvasking?”. Forskningsspørsmålet ble hovedsakelig basert på statistikk fra økokrim og artikler som kritiserer revisors involvering i hvitvaskingsforebygging. Vi ønsket med dette å høre direkte fra kompetente revisorer hva som kan være grunnen til dette, samt hvilke hovedbarrierer som hindrer dagens revisor i å involvere seg mer i hvitvaskingsforebygging.

6.3.1 Liten andel av innleverte MT-rapporter

Spørsmål: *“Hva tror du er den primære årsaken til at revisorer kun står for en begrenset andel av innleverte (MT-rapporter) til Økokrim årlig? “*

Både R1L og R2L sier begge at revisor kommer sent inn i prosessen og at dette er mye av årsaken til denne statistikken. R1L mener også at dette er et nytt regelverk og sier: *“Litt nytt regelverk, tar litt tid før man er «up to speed»”. R1L kommenterer også igjen på regelverket og legger til: “Kan gjerne komme flere guidelines og opplæring på regelverket”. R2L sier at om banken ikke oppdager dette burde intern regnskapsfører oppdage det: “Om de ikke oppdager dette er det gjerne en regnskapsfører som skal se på det, så vi kommer vi til slutt inn i prosessen”. Begge respondentene påpeker også at erfaring og opplæring av det nye lovverket er en faktor for denne statistikken.*

Både R3S og R4S mener også at de ofte kommer for sent inn i prosessen til å kunne avdekke disse transaksjonene. R3S mener også: *“Mangel på opplæring av lovverket vil selvfølgelig også ha en viss påvirkning på denne statistikken”*. R4S mener at det helt klart foreligger et forbedringspotensial her og legger til: *“Det er viktig at vi fortsetter å utvikle kompetanse innenfor hvitvaskingforebygging”*.

6.3.2 Identifisering av hvitvaskingsrisikoer

Spørsmål: *“Hvordan identifiserer du og prioriterer potensielle hvitvaskingsrisikoer når du utfører revisjoner? “*

R1L mener dette ligger i ryggmargen og sier følgende: *“du vet nødvendigvis ikke nøyaktig hva du skal se etter, det er noe som mer dukker opp under revisjonen som blir lettere å oppdage når man har erfaring [...] ting man ofte har fokus på er utbetalinger til ulike land, håndverkere uten org nummer, enkeltmannsforetak og typiske høyrisikoområder”*. R2L er mer kortfattet i svaret sitt og sier: *“Selskap blir listet opp i ulike risikosegmenter, videre gjør vi ulike kontroller mot flere bransjer og hvordan vår klient etterlever dette”*.

R3S sier at de gjennomgår transaksjonsdata for å se etter avvik eller mønstre, vurderer bransjespesifikke risikofaktorer og ser etter tegn på skjult eierskap som sine hoved hjelpemiddel for å identifisere hvitvaskingsrisikoer. Dette samsvarer mer eller mindre med respondent R4S som også legger til at de også benytter seg av internkontroll og

---

overvåkningsmekanismer når de skal vurdere hvitvaskingsrisikoer. R4S sier også at omfanget av slike tiltak er svært bransjevarierende og legger til: *“Vi legger i større grad fokus på dette når vi reviderer bransjer som er mer utsatt for hvitvasking, som eksempelvis bilvask eller håndverkere med utenlandske arbeidere. Disse bransjene kan være mer sårbare en andre”*.

6.3.3 Revisor den aktive hvitvaskingsforebygger

Spørsmål: *“Hva mener du er de største barrierene som hindrer revisorer i å være mer aktiv i bekjempelsen av hvitvasking, og hvordan kan disse barrierene overvinnnes?”*

R1L erkjenner at kundeforhold og taushetsplikt spiller en rolle her, men påpeker at det ikke burde være det. Videre kommenteres det: *“Ytterligere regelverk og kriterier som man kan forholde seg til [...] Revisorforeningen kan hjelpe mer med tolkning av regelverket [...] Skal være lav terskel for å rapportere, men hva betyr det?”*. R2L bygger videre på denne tankegangen og sier følgende: *“Det har ikke vært god nok opplæring på det. Du får bare beskjed om at her er et nytt regelverk og dette skal du ta deg av. Det er så enkelt, vi ønsker gjerne mer opplæring”*. Videre kritiserer respondenten dagens veiledning og legger til: *“Veiledningene er blant annet så bankrelatert at den nesten gir ingenting til oss som revisorer”*.

R3S mener også at kompetanse og opplæring er svært relevant for revisor iht. Hvitvaskingsforebygging og legger til: *“Samtidig bør revisjonsforetakene og bransjen som helhet støtte revisorer i kampen mot hvitvasking”*. Videre mener respondenten at det i stor grad handler om å finne en balanse mellom profesjonell ansvarlighet og klientrelasjoner. Dette synet deles med R4S. Videre påpeker R4S: *“Revisorforeninger kan spille en viktig rolle for å redusere usikkerheten rundt taushetsplikt og oppmuntre til rapportering”*.

6.3.4 Fremtidig rolle og ansvar

Spørsmål: *“Hvordan ser du for deg revisorers fremtidige rolle og ansvar i bekjempelsen av hvitvasking?”*

R1L tror dette ansvaret vil fortsette å utvikle seg, og legger til: *“Fokuset per nå er etablert, jeg tror det er veldig nyttig sånn som det er nå med unntak av de svake retningslinjene”*. Videre tror han at dette vil bedres med tiden. Respondenten legger også til: *“Det er overraskende at det er så mye fokus på bærekraft, men så lite på hvitvasking, da dette i mine øyne er en mer naturlig rolle for revisor å gjøre”*. R2L tror også dette ansvaret vil fortsette å

utvikle seg med tiden, og kritiserer hvordan det ser ut per dags dato: “Økokrim burde vært på banen. Hvor mange saker har fått sin løsning basert på tips fra revisor? vi ønsker tilbakemelding på om den jobben vi gjør fører til noe”. I tillegg påpeker respondenten at det synes å eksistere en form for 'forventningsgap' mellom de forventningene som stilles til revisorer og hva revisorer faktisk er i stand til å avdekke, dette av både allmenheten og Finanstilsynet.

R4S er forholdsvis enig i at hvitvaskingsforebygging vil fortsette å utvikle seg innenfor revisjons yrket og presiserer: “Det har allerede blitt etablert et solid fokus på etterlevelse av lover, regler og rutiner knyttet til hvitvasking, og dette vil fortsette å være en sentral del av vårt arbeid”. Videre deler han sitt perspektiv på fremtidsbildet av revisjonsfunksjonen og legger til: “Jeg tror at revisorer vil stå overfor økende krav og ansvar, spesielt med tanke på internasjonale initiativer og planer i EU”. R3S stiller seg litt mer uvitende til fremtidsutsikten til revisjonsyrket, men presiserer: “Videreutvikling av digitale løsninger vil være viktig for at vi som revisorer skal kunne fange opp disse transaksjonene”.

6.3.5 Oppsummering av revisors aktive rolle i hvitvaskingsforebygging

Tema	Hovedfunn
<p>Liten andel av innleverte MT-rapporter</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sent inn i prosessen: Revisor kommer ofte sent inn i prosessen, noe som kan være en hovedårsak til den begrensede andelen av innleverte MT-rapporter. - Nytt regelverk og behov for opplæring: Respondentene påpeker at det tar tid å tilpasse seg nytt regelverk, og det er behov for mer opplæring og retningslinjer for å styrke revisors involvering. - Erfaring og opplæring: Erfaring og opplæring av det nye lovverket er nøkkelfaktorer som påvirker revisors evne til å avdekke mistenkelige transaksjoner.
<p>Identifisering av hvitvaskingsrisikoer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Erfaring og fokusområder: Noen av revisorene bruker erfaring og fokus på spesifikke områder som utbetalinger til ulike land, håndverkere uten org.nummer, enkeltmannsforetak og høyrisikoområder for å identifisere hvitvaskingsrisikoer.

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Risikosegmentering: Noen revisorer benytter risikosegmentering og kontroller mot ulike bransjer for å identifisere og prioritere risikoer.</i> - <i>Gjennomgang av transaksjonsdata, vurdering av bransjespesifikke risikofaktorer og avsløring av tegn på skjult eierskap er vanlige metoder for å identifisere hvitvaskingsrisikoer.</i>
<p style="text-align: center;">Revisor, den aktive hvitvaskingsforebygger</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Kundeforhold og taushetsplikt: Barrierer inkluderer kundeforhold og taushetsplikt, som noen respondenter mener bør være mindre begrensede.</i> - <i>Behov for mer opplæring: Revisorforeningen kan spille en viktig rolle ved å tilby mer opplæring og veiledning knyttet til hvitvaskingsforebygging,</i> - <i>Veiledningens relevans: Kritikk av manglende relevans i dagens veiledning, spesielt sett fra revisors perspektiv, og et ønske om en mer tilpasset veiledning.</i> - <i>Balanse mellom ansvar og klientrelasjoner: Å finne en balanse mellom profesjonell ansvarlighet og klientrelasjoner er viktig for revisor.</i>
<p style="text-align: center;">Fremtidig rolle og ansvar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Utvikling av ansvar: Forventninger om at revisors ansvar innen hvitvaskingsforebygging vil fortsette å utvikle seg.</i> - <i>Mangel på tilbakemelding fra myndigheter som Økokrim om hvorvidt revisors innsats fører til løsninger og resultater.</i> - <i>Forventningsgap: Identifisering av et forventningsgap mellom hva samfunnet og Finanstilsynet forventer av revisor og hva revisor faktisk kan avdekke.</i> - <i>Økende krav og ansvar: Troen på at revisor vil møte økende krav og ansvar, spesielt med tanke på internasjonale initiativer og EU-planer.</i> - <i>Ønske om økt fokus på hvitvasking, på linje med bærekraft, som en naturlig rolle for revisor.</i> - <i>Digital utvikling: Tro på at utviklingen av digitale løsninger vil være viktig for revisor for å kunne identifisere mistenkelige transaksjoner.</i>

Tabell 5: Hovedfunn om revisors aktive rolle i hvitvaskingsforebygging

6.4 Oppsummering

Funnene i analysen fremhever at respondentene generelt har en god forståelse av revisorrollen innenfor deres hvitvaskingsansvar. Det påpekes for øvrig at det er variert kompetanse og forståelse for denne rollen innad i selskapene. De benytter ulike verktøy, metoder og retningslinjer for å identifisere mistenkelige transaksjoner, og de vektlegger viktigheten av risikovurdering og kompetanse innenfor revisjon. Videre ser vi at håndtering av mistenkelige transaksjoner involverer en systematisk prosess med intern diskusjon, kontakt med klienten og rapportering videre til Økokrim.

Når det kommer til de etiske, praktiske og juridiske aspektene, ser vi at revisor kan oppleve utfordringer knyttet til mangel på tilstrekkelig bevis, manglende konkrete retningslinjer og objektive kriterier, samt virkninger av den nye hvitvaskingsloven fra 2018. Diskusjonen om rapporteringsrett versus plikt gir ulike synspunkter blant respondentene. Respondentene erkjenner at det kan forekomme press og frykt for å kunne miste klienter, men anser ikke dette som en «trussel».

Videre ser vi hvordan revisor kan spille en mer aktiv rolle i hvitvaskingsforebygging, hvor revisor peker på sen involvering i prosessen som en årsak til den lave andelen av innleverte MT-rapporter. Identifisering av hvitvaskingsrisikoer under revisjonen involverer en grundig gjennomgang av transaksjonsdata, vurdering av bransjespesifikke risikofaktorer og bruk av internkontroll samt overvåkningsmekanismer. Barrierene for revisor i å være mer aktiv i bekjempelsen av hvitvasking inkluderer manglende opplæring, uklare retningslinjer, taushetsplikt og klientrelasjoner. Revisorforeningen blir utpekt som en viktig aktør i å styrke revisors rolle. Dette i form av veiledning og støtte for å redusere usikkerhet rundt taushetsplikt.

Under viser vi en tabell som trekker frem de empiriske hovedfunnene våre fra respondentene. Vi sorterer dem i grønn og rød farge som tyder henholdsvis at respondentene i stor grad er enige, eller at respondentene har delte synspunkter.

Tema	Hovedfunn
Generell forståelse av revisorrollen	<ul style="list-style-type: none"> - God forståelse av revisorrollen knyttet til mistenkelige transaksjoner. - Noen respondenters oppfatning er at dette kanskje ikke ligger naturlig i revisorrollen. - Ingen tydelig sammenheng mellom selskapets størrelse og forståelse av revisorrollen. - Variert kunnskap innad i selskapene.
Verktøy, metode og retningslinjer	<ul style="list-style-type: none"> - Utfordringer knyttet til systematisering av identifikasjon av mistenkelige transaksjoner. - Felles bruk av risikovurdering og «kjenn din kunde»-tiltak. - Opplæring og kompetanse i revisjon påvirker vurderingen av mistenkelige transaksjoner. - Behov for flere konkrete saker og retningslinjer fra respondentenes perspektiv.
Håndtering av mistenkelige transaksjoner	<ul style="list-style-type: none"> - Lav terskel for rapportering i samsvar med forventningene til Økokrim. - Intern diskusjon med teamet og partnere om mistanken er reell. - Følger trinn som diskusjon, kontakt med klient og rapportering til myndigheter ved identifikasjon av mistenkelige transaksjoner.
De faktiske eierne	<ul style="list-style-type: none"> - Forsøk på å følge pengestrømmen for å fastslå de faktiske eierne. - Utfordringer når pengestrømmen går utenlands. - Tiltak inkluderer identitetsbekreftelse, bakgrunnsjekk, eierstrukturanalyse og kundeforespørsler. - Aktiv bekreftelse av reelle rettighetshavere ved mistenkelige transaksjoner. - Økt sikkerhet når transaksjonene går gjennom nordiske banker med rapporteringsplikt.
Mangel på tilstrekkelig bevis	<ul style="list-style-type: none"> - Respondentene har vært i situasjoner der tilstrekkelig bevis mangler for transaksjoner de anså som mistenkelige.

	<ul style="list-style-type: none"> - Viktigheten av åpen diskusjon internt i teamet for å håndtere situasjoner der bevisene er utilstrekkelige. - Profesjonell integritet opprettholdes, og samarbeid med klienten for å skaffe ytterligere dokumentasjon er vanlig praksis.
Mangel av konkrete retningslinjer eller objektive kriterier	<ul style="list-style-type: none"> - Ønske om mer konkrete og objektive kriterier for å definere hva som faktisk er mistenkelig. - Differensierte synspunkt blant respondentene, der noen er positive til objektive kriterier og noen er bekymret for kompleksiteten og omfanget av indikatorlisten. - Frykt for at mangel på slike kriterier kan føre til både underrapportering og overrapportering av mistenkelige transaksjoner.
Ny hvitvaskingslov	<ul style="list-style-type: none"> - Varierende opplevelser av endringer i arbeidsprosessen etter innføringen av den nye hvitvaskingsloven i 2018. - Formalisering av prosesser, økt dokumentasjon og tolkningsutfordringer nevnes som resultater av den nye lovgivningen. - Noen respondenter ser positive effekter, som eliminering av useriøse aktører og økt tillit fra samfunnet.
Rapporteringsrett eller plikt	<ul style="list-style-type: none"> - Delte synspunkter på om revisors rapporteringsrett bør gjøres til en plikt. - Positive holdninger til plikt for å redusere juridisk usikkerhet og øke rapporteringen, men bekymringer om utfordringene med å definere tersklene for rapportering. - Mulighet for konflikter med klienter og svekket uavhengighet dersom rapporteringsplikt innføres.

Tabell 6: Empiriske hovedfunn oppsummering

---

7. Diskusjon

I denne masteroppgaven har vi forsøkt å besvare problemstillingen: «*Hvilken oppfatning har revisor av sin rolle i kampen mot hvitvasking?*». Vi har i vår førsteordens analyse presentert relevante sitater og momenter fra intervjuene uten en videre tolking. I det syvende kapittelet vil vi dermed dykke ned i vår andreordens analyse, opplyst av relevant teori og litteratur som tidligere har blitt presentert i oppgaven.

Drøftingen vil foregå med samme oppsett som kapittel 6, hvor vi har delt denne inn i tre deler, altså: Revisors oppfatning av rolle i hvitvaskingsforebygging, påvirkning av praktiske, etiske og juridiske faktorer og avslutningsvis revisorer som aktive bidragsytere i hvitvaskingsbekjempelse. Dette vil være grunnmuren for å besvare vår problemstilling.

7.1 Revisors oppfatning av rolle i hvitvaskingsforebygging

Dette kapittelet utforsker vi revisors rolle i hvitvaskingsbekjempelse, med fokus på generell forståelse, identifikasjon og håndtering av mistenkelige transaksjoner. Vi analyserer også revisors syn i forhold til Finanstilsynets perspektiv, avdekker betydelige kompetanseforskjeller og behovet for kontinuerlig opplæring. Resultatene gir innsikt i revisors tilnærminger til mistenkelige transaksjoner, og understreker behovet for klare retningslinjer for å støtte revisorenes rolle i hvitvaskingsbekjempelse.

7.1.1 Generelle forståelse av revisors rolle

Vi har tidligere sett at to av de store revisjonsselskapene (Big Four) har blitt ilagt sanksjoner på nærmere 5,4 millioner kroner for manglende rutiner i henhold til det nye hvitvaskingsregelverket (Nilssen, 2021). I etterkant av dette var begge selskapene uenige i sanksjonene. Det virker derfor som revisors og Finanstilsynets syn på denne rollen differensierer fra hverandre. Vi ville med dette innledningsvis høre fra respondentene hva deres generelle forståelse av revisors rolle knyttet til hvitvaskingsforebygging og mistenkelige transaksjoner.

Alle respondentene vi har intervjuet viser til at de har god kunnskap innenfor denne rollebeskrivelsen, hvor svarene vi fikk var mer samkjørte en forventet. Videre understrekes viktigheten av å kunne identifisere transaksjoner som avviker fra etablert praksis. I tillegg blir

det pekt på mangfoldet i erfaringsnivå blant de ansatte, som spenner fra enkeltpersoner med 30 års erfaring til de med mindre enn ett års erfaring. Dette understreker betydelige forskjeller i kompetansenivået blant de ansatte, spesielt i større selskaper. Det er verdt å merke seg at utvalget vårt hovedsakelig består av kompetente revisorer, og dette presenterer en utfordring når det gjelder å trekke en lærdom fra den generelle revisors kompetanse. Samtidig indikerer dette at vår utvalgspopulasjon besitter en betydelig kompetanse på emnet som undersøkes, noe som var målet med utvalget. Kjernen i dette, som også påpekt av respondentene er at kompetanse spiller en avgjørende rolle i avdekkingen av slike transaksjoner. Det er følgelig variasjoner i bransjen når det kommer til det generelle kompetansenivået. Dette utgjør derfor en vesentlig faktor når man skal forholde seg til et omfattende lovverk. Dette bygger videre på Zikmund (2008) sin studie som argumenterer for at selv om revisorer bruker ulike metoder for å prøve å avdekke ulovlige aktiviteter under revisjonen, kan bransjen mangle nødvendig kunnskap for å avsløre hvitvasking og lignende aktiviteter.

7.1.2 Identifisering og håndtering av mistenkelige transaksjoner

Respondentene fremhevet et mangfold av tilnærminger inkludert dataanalyseverktøy, risikovurderinger, dokumentasjon, interne kontroller, klientintervjuer, eksterne kilder, AML-retningslinjer, og samarbeid med myndigheter. Grumets (2006) teoretiske perspektiv som omhandler revisorrollens høye forventninger og betydningen av inngående innsikt i klienters selskaper, fungerer som et konseptuelt rammeverk i denne delen. Dette benyttes for å systematisk utforske hvordan disse forventningene utøver seg i revisorenes daglige praksis.

Respondentene understreker at de benytter seg av Descartes og egenutviklede programvarer som skal fungere som hjelpemiddel for systematisering og dokumentasjon. Dette samsvarer i stor grad med Grumets (2006) anbefaling om klare virkemiddel for å håndtere hvitvasking. En av respondentene påpeker for øvrig også kritisk refleksjon rundt effektiviteten til kursingen rundt hvitvasking. Dette gir et rom for revisorer å evaluere og forbedre deres tilnærminger til å identifisere mistenkelige transaksjoner. Her møter man som revisor altså på stadig skiftende trusler knyttet til økonomisk kriminalitet. Videre fremmer respondentene en kontinuerlig opplæring og kompetanseutvikling. Dette reflekterer i større grad Grumets (2006) fokus på revisors evne til å tilpasse seg og håndtere komplekse utfordringer.

Videre ville vi se nærmere på revisors tilnærminger for å identifisere mistenkelige transaksjoner, og hvordan de håndterer slike situasjoner i praksis. Selv om respondentenes

---

tilnærminger harmonerer med Grumets (2006) grunnleggende syn på revisorrollen, er det også noen interessante avvik. Grumet (2006) antyder at revisorer sannsynligvis vil oppdage mistenkelige transaksjoner på grunn av innsikten de har i klienters selskaper, mens respondentene påpeker at de ofte kommer «for sent» til å avdekke flere av de mistenkelige transaksjonene som forekommer. Grumets perspektiv understreker også revisjonsselskapenes behov for klare regler knyttet til hvitvasking, mens respondentenes fokus er mer rettet på bransjestandarder og prosedyrer. Dette kan tyde på at bransjen allerede har etablerte normer som revisorene følger, selv om det ikke nødvendigvis er formalisert gjennom klare regler. Dette bidrar også til å støtte vår tidligere hypotese om at revisors og Finanstilsynets perspektiver på denne rollen kan avvike fra hverandre.

7.1.3 Den reelle rettighetshaver

I tråd med den nye hvitvaskingsloven fra 2018, ble det introdusert en innstramming av risikobasert tilnærming på virksomhetsnivå. Her ble det pålagt ytterligere forpliktelser for rapporteringspliktige enheter når det kommer til identifikasjon av reelle rettighetshavere, spesielt når klienten ikke er en fysisk person (Hagen & Roaldsøy, 2018). En slik endring ble betraktet som avgjørende for å redusere risikoen for hvitvasking ved å forhindre bruken av tilslørte og komplekse eierskapsstrukturer (Hagen & Roaldsøy, 2018). Vi var derfor interessert i å få en oversikt over hvilke tiltak de ulike revisjonsselskapene benyttet seg av ved å spore transaksjoner. Respondentene delte innsikt som både bekreftet og utvidet våre perspektiver. Studiet av Teichmann (2020) ga en bredere forståelse av utfordringene innen hvitvaskingsforebygging og identifisering av faktiske eiere av en transaksjon.

Resultatene fra intervjuene våre bekrefter behovet for grundig vurdering av eksterne påvirkninger om kunden og deres klientregister i henhold til hvitvaskingsloven §7-2. Revisjonsforetakene må evaluere flere KYC-faktorer («kjenn din kunde»), inkludert kundens nasjonalitet, politisk eksponert person (PEP) status, eller forbindelser til stater som er kjent som skatteparadiser (Finanstilsynet, 2022a). For eksempel hvis den reelle rettighetshaveren er registrert i et høyrisikoland, påpeker teorien på at revisoren må utøve økt oppmerksomhet mot dette.

Våre respondenter påpekte imidlertid begrensningene knyttet til å følge transaksjoner til utlandet, noe som blir ytterligere understreket av Teichmanns (2020) studie. Denne utfordringen ble identifisert av respondentene som en bransjegrense for revisorer, spesielt når

banker har bedre «live» oppdateringer. En av respondentene nevnte også at de unngår transaksjoner med utenlandske eiere når det er mulig. Dette anser vi som svært kritisk, og vi erkjenner at dette kan oppleves som svært problematisk for de rapporteringspliktige. Funnene våre peker videre på at tildekking fasen er svært følsom for unngåelse som beskrevet av Reuter (2004).

Revisorer står ovenfor et komplekst problem i å kartlegge midlenes opprinnelse. Som vi kan se fra intervjuene våre kan de mindre revisjonsselskapene møte på større utfordringer med å følge pengestrømmene enn de større revisjonsselskapene. Noe av grunnen til dette er at de har et mindre internasjonalt nettverk som de kan benytte om de trenger støtte og oppfølging. Dersom det er tilfeller der kunder er politisk eksponerte personer eller handler på av nære familiemedlemmer, kan dette øke sårbarheten for hvitvasking og korrupsjon. Kunden kan også benytte tredjeparters bankkontoer eller eiendeler og revisor må med dette vurdere trusselen knyttet til midlenes opprinnelse (Finanstilsynet, 2022a). Respondentene viser en samstemmighet i å erkjenne utfordringer knyttet til å identifisere den faktiske rettighetshaveren.

7.2 Påvirkning av praktiske, etiske og juridiske faktorer

I dette kapittelet diskuterer vi hvordan praktiske, etiske og juridiske faktorer påvirker revisors håndtering og identifisering av mistenkelige transaksjoner. Praktiske faktorer inkluderer behovet for profesjonell skepsis, manglende retningslinjer, og kompleksiteten ved å avdekke grenseoverskridende transaksjoner. Videre utforsker vi de etiske dilemmaene ved generering av mistenkelige transaksjonsrapporter. Her vektlegges spesielt avveiningen mellom konfidensialitet og allmennhetens krav om avdekking av økonomisk kriminalitet. Avslutningsvis diskuteres de juridiske rammene, med fokus på Finanstilsynets funn om manglende overholdelse av hvitvaskingsregelverket. Samlet gir dette kapittelet innsikt i revisors komplekse rolle i håndteringen av mistenkelige transaksjoner, og påpeker behovet for klare retningslinjer som støtter revisors integritet og ansvar i antihvitvaskarbeidet.

7.2.1 Praktiske

Som diskutert i både teori og funnene vår er revisors rolle med å forebygge, identifisere og rapportere mistenkelige transaksjoner svært kompleks. En vesentlig praktisk utfordring er revisors behov for å utøve profesjonell skepsis i henhold til revisorloven §9-4 (4) ved

---

vurderingen av mistenkelige transaksjoner. Denne utfordringen kan peke på mangelen på konkrete retningslinjer eller objektive kriterier for å definere hva som anses som mistenkelige aktivitet (Grimstad, 2021).

En annen praktisk utfordring er mangelen på konkrete bevis. Revisor kan ha mistanker om mistenkelig aktivitet, men mangler tilstrekkelige konkrete bevis som bekrefter mistanken. Et slikt dilemma kan føre til nøling fra revisors side, da produksjonen av en «falsk» MT-rapport kan ha uheldige konsekvenser for både revisor og revisjonsklient. Økokrim hevder selv at terskelen for å rapportere inn skal være «lav», men hva som faktisk er lav terskel er vanskelig å konkretisere ut fra både teori og intervjuobjektens synspunkt.

I tillegg nevnes kompleksiteten i transaksjonsmønstre og selskapsstrukturer brukt av kriminelle aktører for å skjule mistenkelig aktivitet, som en stor utfordring. Dette kan gjøre det vanskelig for revisor å oppdage og rapportere mistenkelige transaksjoner. Spesielt utfordrende er det når grenseoverskridende transaksjoner og kontoer i ulike land med ulike regelverk blir involvert i prosessen, som påpekt av Gulbrandsen et al. (2022).

De praktiske utfordringene som revisor står ovenfor i sitt arbeid, påvirker deres evne til å håndtere mistenkelige transaksjoner effektivt. Disse utfordringene kan også påvirke revisors avgjørelse om å generere MT-rapporter, og viser behovet for ytterligere retningslinjer og veiledning innenfor feltet for å håndtere sitt arbeid innenfor antihvitvask.

7.2.2 Etske

Revisor står også ovenfor etiske utfordringer ved generering av MT-rapporter, da de må balansere kravet om konfidensialitet ovenfor klienten, med samfunnets behov for å avdekke og rapportere mulige ulovlige aktiviteter. Dilemmaet er et resultat av revisorloven og IESBA-reglene som pålegger revisor å vurdere og rapportere potensielle etiske brudd eller uregelmessighet som kan påvirke samfunnet negativt (Granvang, 2021).

For å håndtere dette etiske dilemmaet, må revisor nøye vurdere klientens forventninger om konfidensialitet, opp mot de lovpålagte kravene om rapportering av mistenkelige transaksjoner til Økokrim. Resultatene fra intervjuene indikerer at revisorer er bevisst på dette dilemmaet, der en av respondentene understreker betydningen av å finne en balanse, og en annen respondent som problematiserer utfordringen knyttet til å definere hva som er «mistenkelig nok».

Usikkerhet kan oppstå når revisor må vurdere hvor «mistenkelig» en transaksjon er, og et slikt dilemma understreker behovet for klare etiske retningslinjer og prosedyrer (Bazerman et al., 2002). Respondentene uttrykker bekymring for mangelen på konkrete retningslinjer, der en respondent peker på risikoen for overrapportering og en annen som frykter at revisor kan være nølende med å rapportere på grunn av usikkerhet rundt kriteriene.

Revisors etiske ansvar inkluderer også opprettholdelse av objektivitet og uavhengighet. Press fra klienter eller frykten for å potensielt miste klienten kan imidlertid utfordre revisors evne til å handle objektivt. Dette understreker viktigheten av å etablere klare etiske retningslinjer for å hjelpe revisor i å håndtere situasjoner der lojalitet til klient og samfunnsansvar kolliderer (Bazerman et al., 2002). Resultatene fra intervjuene støtter dette, hvor en av respondentene påpeker potensielle konflikter med klienter og svekkelser av revisors uavhengighet.

I tillegg til dette etiske presset i forholdet mellom revisor og klient, står revisorer også ovenfor en mulig trussel om søksmål, også kjent som «The Deep Pocket Syndrome». Dette understreker revisors behov for å utføre sitt arbeid med forsiktighet for å unngå store søksmål, samtidig som de opprettholder et høyt etisk nivå (Eilifsen et al. 2013). Respondentene indikerer en bevissthet om denne trusselen, med anerkjennelse av at det er en viss grad av press når økonomiske interesser er involvert.

Et slikt etisk landskap underbygger betydningen av etiske retningslinjer og klare prosedyrer for håndtering av mistenkelige transaksjoner. Revisor må støttes av sine revisjonsfirmaer og myndigheter for å utføre sitt arbeid uten frykt for gjengjeldelse. En slik støtte er avgjørende for å opprettholde revisors integritet og profesjonelle ansvar (Bazerman et al., 2002).

Når det gjelder forventningsgapet til revisor, er revisjonens spesielle rolle i bekjempelsen av økonomisk kriminalitet en sentral årsak til kritikk og misforståelser. Dette gapet kan oppstå på grunn av manglende standarder, feilaktige forventninger fra samfunnet, eller revisors begrensede evne til å avdekke og håndtere økonomisk kriminalitet. Klare etiske retningslinjer, effektiv opplæring, og kontinuerlig oppfølging av kunder er nødvendig for å redusere dette gapet og styrke revisors rolle i samfunnet (Finanstilsynet, 2022a). Intervjusvarene fra samtlige respondenter støtter dette perspektivet ved å erkjenne utfordringene knyttet til forventningsgapet og revisors evne til å avdekke og håndtere økonomisk kriminalitet.

7.2.3 Juridiske

Finanstilsynet har tidligere konkludert i en rapport at hvitvaskingsregelverket ikke er godt nok overholdt i enkelte revisjons- og regnskapsførerforetak (Kvalevåg, 2021). Diskusjon om hvorvidt revisors rapporteringsrett bør omgjøres til en plikt for å minske de juridiske usikkerhetene og avveiningene revisorer står overfor (Høgetveit & Grimstad, 2004), var også noe vi ønsket å få et perspektiv på. Våre spørsmål ble med dette strukturert med utgangspunkt i den nye lovgivningen som trådte i kraft i 2018, med særlig fokus på spørsmålet om revisors rett til rapportering bør transformeres til en juridisk forpliktelse.

Respondentene indikerer at den nye loven har ført til en mer formell tilnærming til håndtering av hvitvaskingsprosedyrer og en økt dokumentasjonsintensitet. Dette ble spesielt merkbart når en av respondentene nevner at de har utviklet egne systemer og matriser for å sortere klientsegmenter og vurdere risiko.

Til tross for den positive effekten av økt fokus på bekjempelse av hvitvasking og økt tillit fra samfunnet, påpeker respondentene også utfordringene knyttet til tolkningen av den nye loven. Det er interessant å merke seg er at det ikke har forekommet en merkverdig økning i antallet MT-rapporter etter 2018, til tross for de betydelige endringene i arbeidsprosessen. Dette tyder på at selv om den nye loven medførte omfattende tilpasninger, har ikke dette nødvendigvis resultert i en økning i identifiseringen eller rapporteringen av mistenkelige transaksjoner. Beckers modell (1974) konkluderer med at kriminalitet kan reduseres ved å øke sannsynligheten for straff eller ved å øke straffenivået. Tilsvarende kan revisors beslutninger i bekjempelsen av hvitvasking påvirkes av balansen mellom klientens ønske om økonomisk effektiv revisjon og myndighetenes krav om etterlevelse av loven. Selv om den nye loven økte sannsynligheten for straff i tilfelle brudd, har dette tilsynelatende ikke ført til en merkverdig økning i antallet MT-rapporter generert av revisorer.

Vi søkte deretter perspektiver angående debatten om hvorvidt revisors rapporteringsrett bør gjøres til en plikt. Enkelte respondenter fremhever nødvendigheten av klarere retningslinjer og kriterier som veiledning for revisorer. Andre argumenterer for at indikatorlister kan føre til overdreven rapportering, og at en plikt til å rapportere kan skape frykt for feilrapportering. Det pekes også på behovet for å definere vesentlighetsgrenser for å unngå overrapportering. Dette reflekterer i stor grad bekymringer knyttet til potensielle konsekvenser av å omgjøre rapporteringsretten til en plikt. Dette samsvarer i stor grad med flere studier som har vist at

revisorprofesjonen i seg selv ikke har vært spesielt fornøyd med endringene i deres rolle (Private Banker International, 1999).

På den andre siden støtter noen respondenter ideen om å gjøre rapportering til en plikt. Det blir påpekt at dette kan bidra til å redusere usikkerheten revisorer står ovenfor og sikre ensartethet i rapporteringen. Forbedring av rutiner blir også nevnt som en positiv effekt av en plikt til å rapportere. Likevel påpekes behovet for en balanse og tydelige retningslinjer for å hindre konflikter med klienter og bevare revisors uavhengighet.

Å finne en balanse mellom økt rapporteringsplikt og nødvendige retningslinjer vil være avgjørende for å støtte revisorenes rolle i bekjempelsen av hvitvasking, og samtidig opprettholde deres profesjonelle integritet.

7.3 Revisorer som aktive bidragsytere i hvitvaskingsbekjempelse

I dette kapittelet utforsker vi hvorfor revisor per dags dato har en svært begrenset deltakelse i generering av MT-rapporter. Videre tar vi for oss identifikasjon og rutiner knyttet til hvitvasking. Barrierer og utfordringer i revisors rolle avdekkes gjennom teori og funn, med fokus på Økokrims statistikk. Kompleksiteten i revisors identifikasjon og rutiner for håndtering av hvitvaskingsrisikoer, samt forslag til styrking av revisors rolle i kampen mot hvitvasking blir også diskutert. Kapittelet gir videre en oversikt over revisors fremtidige rolle i bekjempelsen av økonomisk kriminalitet.

7.3.1 Revisors begrensede MT-rapportering

Ut fra både teori og funn vil dette avsnittet dekke revisors utfordringer, samt deres begrensede deltakelse i rapporteringen av mistenkelige transaksjoner (MT). Enheten for finansiell etterretning (EFE) som er underlagt Økokrim er organet som mottar og analyserer MT-rapporter fra de ulike rapporteringspliktige, inkludert revisjonsforetakene. MT-rapportene er med dette avgjørende for å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering (Økokrim, u.å.).

Første oppgaven til revisor som påpekes av Økokrim (2022), involverer nøye gjennomgang av det aktuelle selskapets klient- og transaksjonsdata for å identifisere mistenkelige aktiviteter. Videre må revisor sørge for at klientene har effektive internkontroller mot hvitvasking og terrorfinansiering. Den pålagte uavhengige vurderingen av selskapet som skal samsvare med

---

lover og forskrifter er også en sentral del av revisjonsprosessen og kan resultere i anbefalinger for forbedringer (Finanstilsynet, 2022a).

Revisor har en tydelig rolle i å avdekke og evaluere mistenkelige transaksjoner. Vi har tidligere bemerket oss at revisor i det store bilde står for en svært liten andel av innleverte MT-rapporter. Respondentene understreker at revisor ofte involveres sent i prosessen, og dette kan være en årsak til den lave andelen. Samtidig må det nevnes at det er utfordringer knyttet til nytt regelverk, manglende retningslinjer og behovet for mer opplæring. Dette er en ganske unison mening fra alle respondentene.

En viktig observasjon fra Økokrims statistikk (Økokrim, 2023) viser at selv om antallet MT-rapporter har økt fra 2018 til 2022, har revisjonsforetakene ikke klart å øke sin rapporteringsandel proporsjonalt med resten av de rapporteringspliktige.

I sammenfatning indikerer både teori og resultat fra intervjuene at revisor, til tross for deres viktige rolle i bekjempelsen av hvitvasking møter flere utfordringer. Dette knytter seg spesielt til sen involvering, manglende retningslinjer og behovet for mer opplæring. Videre kan dette utfordre revisjonsbransjen til å vurdere tiltak som kan styrke revisors evne til å bidra mer effektivt i kampen mot økonomisk kriminalitet.

7.3.2 Identifisering og Rutiner

Identifikasjon og prioritering av potensielle hvitvaskingsrisikoer under revisjoner er en kompleks prosess. Ut fra våre intervjuer påpekes det kontinuerlig at erfaring spiller en betydelig rolle, da revisorer ofte bruker sin «ryggmargsfølelse» for å oppdage potensielle risikoer under revisjonen. Bestemte transaksjoner eller mønstre blir lettere å oppdage når revisorer har erfaring fra lignende situasjoner.

Risikosegmentering spiller også en sentral rolle i prosessen. Revisorer deler selskaper inn i ulike risikokategorier. Selskaper med høy risiko, spesielt de som har konsesjoner blir delt inn i ulike segmenter basert på bransje og overholdelse av hvitvaskingsregler. Dette gjør det mulig å rette ulike kontroller mot forskjellige bransjer og vurdere hvordan klienten etterlever disse kravene. Svarene indikerer også bruk av risikosegmentering som en strategi for å rette innsatsen mot selskaper med høy risiko. En kritisk refleksjon her er nødvendig for å vurdere hvor presist slike segmenteringsmetoder identifiserer reelle hvitvaskingsrisikoer. Man må også vurdere om de er tilstrekkelige for å tilpasse seg endringer i risikobildet over tid. Det skal

også påpekes her at selv om risikoen vurderes som lav, er foretaket ikke berettiget til å avvike fra de juridiske kravene og forskriftene som gjelder (Finansdepartementet, 2018).

Samlet sett gir respondentenes svar et bilde av en revisjonsprosess som i stor grad er avhengig av erfaringsbasert kunnskap. Dette vekker spørsmål om revisjonsbransjen utforsker og integrerer ny teknologi og mer avanserte analytiske verktøy for å styrke evnen til å håndtere hvitvaskingsrisikoer. En kritisk evaluering av eksisterende metoder, og en åpenhet for innovasjon kan være avgjørende for å forbedre revisors rolle i å bekjempe økonomisk kriminalitet.

7.3.3 Barrierer i bekjempelsen av hvitvasking

Bazerman et al. (2002) fremhever revisors opplæring som kritisk, spesielt innenfor å håndtere ubevisste skjevheter i informasjonsbehandlingen og unngå mangelfulle revisjoner. Dette støttes av funnene våre. Fra det ene intervjuet ble det uttrykt frustrasjon over manglende opplæring og behovet for mer informasjon om nytt regelverk. Denne mangelen på opplæring, blir forankret i både teori og intervju. Vi anser derfor dette som en «vesentlig» barriere for å kunne avdekke hvitvasking effektivt.

Revisors erfaringsnivå som ble tidligere diskutert av Rafen (2014) og Knechel et al. (2012), er også identifisert som en viktig faktor. Intervjuene viser bekymringer om manglende opplæring for nyutdannede revisorer. Dette kan påvirke deres evne til å identifisere mistenkelige transaksjoner. Dette kan knyttes videre mot teorien om at revisorer med omfattende erfaring har en dypere forståelse av klientens virksomhet og er bedre rustet til å kunne håndtere komplekse situasjoner. Dette er følgelig svært relevant for bekjempelse av hvitvasking.

Videre indikerer teorien om revisors insentiver (Naheem, 2020) at revisor kan havne i en «dobbelt-agent-rolle», der kravet om kostnadseffektivitet fra revisjonsklienter kan kollidere med revisors forventninger om etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Dette støttes fra intervjumaterialet der revisorene uttrykker bekymringer om konflikter mellom klientinteresser og pliktene knyttet til bekjempelse av hvitvasking.

Forventningsgapet til revisor, som påpekt av Porter (1993) og Zikmund (2008), blir tydelig i intervjuene. Funnene viser at revisor kan stå ovenfor utfordringer med å oppfylle samfunnets forventninger, spesielt når det kommer til avsløringer av økonomisk kriminalitet. Dette gapet

---

kan pekes i retning mot manglende kunnskap innad i bransjen og relasjonene revisor har med klienter, som påpekt av Hassink et al. (2009).

For å oppsummere indikerer både teorien og intervju materialet klare barrierer i revisors rolle i bekjempelse av hvitvasking. Dette spenner fra opplæringsmangler og erfaringsnivå til konflikter i revisors insentiver og forventningsgapet til revisor. Alle disse funnene understreker viktigheten av å adressere barrierene for å kunne styrke revisors evne til å utføre sitt bidrag til antihvitvaskarbeid.

7.3.4 Revisors fremtidige rolle

Det er tydelig at revisorer anerkjenner viktigheten av bekjempelsen av hvitvasking og oppfyller samfunnets forventninger som tillitsmenn. Fokuset på etterlevelse av eksisterende lover, regler og rutiner blir også påpekt som et etablert fundament. Videre reflekterer respondentene over behovet for mer spesifikke retningslinjer og opplæring i anti-hvitvaskingslover, som tidligere nevnt.

På den annen side fremkommer det en viss grad av usikkerhet rundt revisorers fremtidige rolle. Én respondent antyder at retningen det vil ta er vanskelig å forutsi, mens en annen uttrykker overraskelse over den relative mangelen på fokus på hvitvasking, sammenlignet med bærekraft. Dette peker på behovet for tydeligere veiledning og strategier for å forme revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking, hvor man på mange måter kan anse dette som noe mangelfullt.

Avslutningsvis påpeker respondentene at revisorer vil være avhengige av teknologi og dataanalyseverktøy i fremtiden. Dette understreker behovet for kontinuerlig tilpasning og oppdatering av revisorenes ferdigheter for å møte de stadig mer komplekse utfordringene knyttet til hvitvasking. Samlet sett gir respondentenes perspektiver et nødvendig grunnlag for å vurdere revisorers nåværende posisjon og fremtidige retning. Det utfordrer bransjen til å være proaktiv i å tilpasse seg endringer og å utvikle relevante ferdigheter og strategier for å møte fremtidens krav.

8. Avslutning

I dette kapittelet vil vi besvare våre forskningsspørsmål, og konkludere på vår problemstilling. Videre vil vi forklare begrensningene med oppgaven, og til slutt komme med forslag til videre forskning innenfor dette emnet.

8.1 Konklusjon

I vår studie har vi forsøkt å belyse problemstillingen «*Hvilken oppfatning har revisor av sin rolle i kampen mot hvitvasking?*». Vi har ved hjelp av våre forskningsspørsmål vektlagt hvordan revisorer ser på sin rolle, hvordan de identifiserer og håndterer mistenkelige transaksjoner og hvilke utfordringer de møter.

Resultatene viser at revisorene vi har intervjuet i hovedsak har god kunnskap om denne rollebeskrivelsen. Imidlertid avdekker studien betydelige forskjeller i kompetansenivået blant revisorer, spesielt i større selskaper. Denne variasjonen i kompetanse understreker behovet for kontinuerlig opplæring og kompetanseutvikling for å sikre at revisorer har nødvendige ferdigheter for å identifisere mistenkelige transaksjoner. Videre har vi sett at revisor benytter seg av en rekke verktøy og metoder som inkluderer dataanalyse, risikovurderinger, dokumentasjon, interne kontroller, klientintervjuer, og samarbeid med myndigheter. Dette fremhever viktigheten for revisor å kontinuerlig evaluere og forbedre effektiviteten av disse verktøyene. Vi har også avdekket utfordringer knyttet til den nye risikobaserte tilnærmingen, spesielt når det gjelder identifikasjon av reelle rettighetshavere. Dette peker på behovet for grundig vurdering av eksterne påvirkninger, klienten og deres klientregister. Samtidig påpeker dette vanskeligheter rundt dagens protokoll.

I den neste delen satte vi fokus mot hvordan de praktiske, etiske og juridiske faktorene påvirker beslutningsprosessen til revisor ved generering av MT-rapporter. Resultatene viser at revisorer står overfor utfordringer knyttet til profesjonell skepsis, mangel på klare retningslinjer, kompleksitet i transaksjonsmønstre og at det kan oppstå etiske dilemmaer knyttet til konfidensialitet.

Studiets avsluttende del diskuterte hvordan revisor kan bli mer aktiv i hvitvaskingsforebygging. Funnene våre indikerer at til tross for revisors sentrale rolle i bekjempelse av hvitvasking, møter de på flere utfordringer rundt dagens protokoll. Dette

---

inkluderer sen involvering i transaksjonene, manglende retningslinjer og behovet for mer opplæring. Dette kan se ut som en «driver» til hvorfor revisors rapporteringsandel ikke har økt proporsjonalt med økningen i antallet mistenkelige transaksjoner etter innstrammingen av lovverket.

Samlet sett gir dette studiet innsikt i revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking. Det peker på behovet for kontinuerlig opplæring, klare retningslinjer, og bedre samarbeid mellom revisorer og myndigheter for å styrke revisors rolle som aktive bidragsytere i å avdekke og forhindre hvitvasking. Som tidligere nevnt viser statistikken fra Økokrim at det ikke har oppstått en markant endring i antall MT-rapporter som genereres av revisor, og man må med dette stille spørsmål til om den nye hvitvaskingsloven bare har tilføyd mer «arbeid» for revisor uten å kunne se en forbedring i resultat. Resultatene i denne analysen gir også grunnlag for å stille spørsmål ved revisorens egnethet til å avdekke hvitvasking. Per dags dato kan det se ut som flere av de nevnte utfordringene rundt denne prosessen direkte hindrer revisor i å kunne spille en aktiv rolle innenfor hvitvaskingsforebygging, selv om dette tilsynelatende ikke burde være et problem. Det kan på sett og vis virke som det har oppstått et skille mellom revisor og Finanstilsynet sin oppfatning av overholdelse av det nye lovverket, noe som har ført til sanksjoner. Hvorvidt en skal stramme inn gjeldende lovverk og gi bøter, eller gå i roten av problematikken som hindrer revisor i å være mer aktiv i hvitvasking, blir en skjønnsmessig diskusjon. Vi ser for øvrig at innstrammingen av lovverket har påvirket denne statistikken i svært liten grad, selv om det påpekes at det har tilføyd mer arbeid for revisjonsselskapene. Uavhengig av dette, vil de “barrierene” som vi har identifisert i denne studien være pekepinner på hvorfor revisor per dags dato ikke avdekker økonomisk kriminalitet til den grad man forventer av en rolle som tilsynelatende skal ha full innsikt i et selskaps økonomiske situasjon.

8.2 Begrensninger og kritikk til egen oppgave

Det er viktig å anerkjenne at det er visse begrensninger og aspekter ved studie. Primært baserer denne oppgaven seg på dybdeintervjuer med et begrenset utvalg revisorer. Selv om representantene ble nøye utvalgt, må en bemerke at resultatene og funnene bygger på individuelle oppfatninger og erfaringer. Derfor bør en generalisering av funnene til hele revisorstanden utføres med stor forsiktighet.

Videre kan det være begrensninger knyttet til validiteten og reliabiliteten av dataene som er samlet gjennom dybdeintervjuene. Til tross for mye innsats for å sikre kvaliteten og

påliteligheten i datainnsamlingen og analysen, kan subjektive og individuelle tolkninger av spørsmål og svar være utfordrende. En må også hensynta potensielle forvrengninger eller feilinformasjon som kan oppstå som følge av de ulike deltakernes egne oppfatninger eller eventuelle begrensninger i deres kunnskapsnivå.

Videre må kompleksiteten og den kontinuerlige utviklingen av hvitvasking av penger som fenomen erkjennes. Selv om studien tar hensyn til gjeldende hvitvaskingslovverk og retningslinjer, kan enkelte aspekter ikke være tilstrekkelig omfattet. Det må også understrekes at lovgivningen varierer mellom ulike nasjoner, og denne oppgaven konsentrerer seg først og fremst om den norske revisjonsbransjen.

Til slutt må det påpekes at denne oppgaven ikke uttømmende behandler alle forhold som potensielt kan påvirke revisors rolle i kampen mot hvitvasking. Det finnes interne og eksterne faktorer som kan ha betydning for revisors evne til å identifisere, vurdere og rapportere mistenkelige transaksjoner effektivt. Slike aspekter kan inkluderes i fremtidig forskning for en mer omfattende forståelse av revisors rolle og hvilke faktorer som kan påvirke deres arbeid.

Til tross for de identifiserte begrensningene, har denne oppgaven bidratt med verdifull innsikt i revisors rolle i bekjempelsen av hvitvasking. Den kan utgjøre et fundament for videre forskning og diskusjon, samt støtte en dannelse av dypere forståelse av fenomenet.

8.3 Forslag til videre forskning

For å utvide forståelsen av revisors rolle i kampen mot hvitvasking og for å adressere eventuelle bias i vår studie, har vi kommet frem til tre ulike retninger for eventuell videre forskning. Disse forslagene tar sikte på å adressere spesifikke områder som kan ha betydning for revisors rolle i kampen mot hvitvasking. Gjennom utforskning av disse temaene kan en utvikle mer målrettede tiltak og retningslinjer.

Det første man vil kunne gjennomføre er en casestudie som omhandler det generelle kompetansenivået innenfor et større revisjonsselskap. Dette kan bli gjennomført i et aktuelt revisjonsselskap, der de har både erfarne og nyutdannede i selskapet. Formålet med dette er å gi innsikt i hvordan kompetansenivået varierer internt. Dette kan bidra til å forstå utfordringer og hva som er beste praksis på tvers av erfaringsnivåene internt. En slik tilnærming vil også

bidra til å unngå skjevhet i datasettet ved å inkludere ulike perspektiver og erfaringsbakgrunner.

Det andre studie vi vil foreslå handler om effekten av kontinuerlig opplæring på revisors kompetanse. Her kan man gå i dybden på hvordan kontinuerlig opplæring påvirker revisors kompetanse i hvitvaskingsarbeid. Her kan det inkluderes evaluering av opplæringsprogrammer, tilgang til ressurser, og implementering av nye retningslinjer for å kunne forbedre revisors evne til å identifisere og håndtere mistenkelige transaksjoner.

Det siste studie som vi mener ville vært relevant er en sammenlignende studie som utforsker hvordan revisors rolle varierer internasjonalt, der en vektlegger faktorer som juridiske rammer, samarbeid med myndigheter, og effektivitet i rapportering og identifikasjon av mistenkelige transaksjoner. En sammenlignende tilnærming vil også kunne belyse eventuelle felles trekk eller mønstre på tvers av land, som kan gi et grundigere bilde av revisors rolle i global hvitvaskingsbekjempelse. Dette vil være verdifullt ikke bare for revisjonspraksis, men også for utformingen av internasjonale retningslinjer og standarder på området. Samlet sett vil en slik studie bidra til å styrke forståelsen av revisors rolle i kampen mot hvitvasking på global skala, og fremme internasjonalt samarbeid for å forbedre effektiviteten i håndteringen av denne utfordringen.

Litteraturliste

Able, A. S., & Gerson, J. S., (2001). *The CPA's Role in Fighting Money Laundering*. Journal of Accountancy. 191 (6). 26-31.

Bazerman, M. H., Loewenstein, G., & Moore, D. A. (2002) *Why Good Accountants Do Bad Audits*. Hentet fra: <https://hbr.org/2002/11/why-good-accountants-do-bad-audits>

Becker, G. S., (1974). *Crime and Punishment: An Economic Approach*. University of Chicago and National Bureau of Economic Research.

Brinkmann, S., & Kvale, S. (2018) *Doing Interviews*. (Vol. 2.) Sage.

Cordt-Hansen, H., Siebke, H. A., & Knudsen, E. (2014). *Revisorloven med kommentarer*. 4. utgave. Fagbokforlaget.

Eilifsen, A., Messier, W. J., Glover, S., & Prawitt, D. (2013). *Auditing and Assurance Services*. McGraw-Hill Education - Europe.

FATF. (2012), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, FATF.

FATF. (2018), *Professional Money Laundering*, FATF, Hentet fra: www.fatf-gafi.org/publications/methodandtrends/documents/professional-money-laundering.html

FATF. (2019), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures - Norway, 5th Year Follow-Up Assessment Report of Norway*, FATF. Hentet fra: <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fuar-norway-2019.html>

FATF. (2023) *Countries*. FATF. Henter fra: <https://www.fatf-gafi.org/en/countries.html>

Finansdepartementet, (2018) *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (Hvitvaskingsloven)*. Regjeringen. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-01-23?q=hvitvaskingsloven>

Finansdepartementet. (2019). *Lov om revisjon og revisorer (revisorloven), lov om endringer i lov om Folketrygdfondet og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 102/2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/56/EU og forordning (EU) 537/2014. (Prop. 37 LS (2019-2020))*. Regjeringen. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-37-ls-20192020/id2682333/>

Finansdepartementet, (2020) *Lov om revisjon og revisorer (revisorloven)*. Regjeringen. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-11-20-128?q=revisorloven>

Finanstilsynet, (2016) *Hvitvasking og terrorfinansiering*. Finanstilsynet. Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/tema/hvitvasking-og-terrorfinansiering/>

-
- Finanstilsynet. (2019). *Veiledning om revisorers og revisjonsselskapers etterlevelse av hvitvaskingsregelverket*. (14/2019). Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/ecc500e44fc7412f9c93bef8da84c9a3/veiledning-om-revisorers-og-revisjonsselskapers-etterlevelse-av-hvitvaskingsregelverket.pdf>
- Finanstilsynet. (2022a) *Veileder til hvitvaskingsloven*. Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/rundskriv/2022/veileder-til-hvitvaskingsloven/>
- Finanstilsynet, (2022b) *Hvitvasking og terrorfinansiering*. Finanstilsynet. Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/forbrukerinformasjon/Hvitvasking/>
- Gioia, D. A., Corley, K. G., & Hamilton, A. L. (2012). *Seeking Qualitative Rigor in Inductive Research: Notes on the Gioia Methodology*. *Organizational Research Methods*, 16(1), 15-31.
- Granvang, T. (2021). *Det internasjonale etiske regelverket for revisorer*. Revisjon og regnskap. Hentet fra: <https://www.revregn.no/journal/2021/1/m-1994/Det-internasjonale-etiske-regelverket-for-revisorer>
- Grimstad, E. (2021) *Kundetiltakene som må gjennomføres*. Revregn. Hentet fra: [https://www.revregn.no/asset/pdf/2021/05/RR-2021-05\(59\).pdf](https://www.revregn.no/asset/pdf/2021/05/RR-2021-05(59).pdf)
- Grumet, L. (2006) *Money Laundering and the CPA – Fighting Apathy and Nonchalance*. *The CPA Journal*. 76(4), 7.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. Sage Publications, Inc.
- Gulbrandsen, H, Hauvik, E.H, Reikvam, M. (2022). *Går bekjempelse av hvitvasking på bekostning av inkludering i det finansielle markedet og global samhandling?*. The institute of internal auditors. Hentet fra: <https://iia.no/gar-bekjempelse-av-hvitvasking-pa-bekostning-av-inkludering-i-det-finansielle-markedet-og-global-samhandling/>
- Hagen, E.A, & Roaldsøy, A., (2018). *Forskrift til ny hvitvaskingslov - kommentarer til Finanstilsynets høringsnotat av 25.06.18, utkast til forskrifter i NOU 2016: 27 samt forslag til ytterligere forskriftsregulering*. Finans Norge. Hentet fra: <https://www.finansnorge.no/contentassets/0e0f426fadcb43d4b35e784b13c5e4e0/forskrift-til-ny-hvitvaskingslov---kommentarer-til-finanstilsynets.pdf>
- Hassink, H., Bollen, L., Meuwissen, R., & Vries, M., (2009). *Corporate fraud and the audit expectations gap: A study among business managers*. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 18. 85-100.
- Huse, I-M., (2020) *Hvitvasking og det finansielle systemet*. Norges Bank. Hentet fra: <https://www.norges-bank.no/bankplassen/arkiv/2020/hvitvasking-og-det-finansielle->

[systemet/#:~:text=If%C3%B8lge%20FN%20hvitvaskes%20opptil%20,fortsatt%20f%C3%A5r%20st%C3%B8rstedelen%20av%20b%C3%B8tene](#)

- Hussaini, S., & Djuvsland, T. K. M., (2021). *Revisors rolle i kampen mot hvitvasking og terrorfinansiering*. OsloMet.
- Høgetveit, E., & Grimstad, E. (2004). *Rapporteringsplikt for revisor*. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/fin/hdk/2004/0006/ddd/pdfv/220641-okokrim_rapporteringsplikt.pdf
- Iversen, M.B. & Rasathurai, C. (2022). *Revisors opplevelse av mulighetene til å innfri forventningene som følger av hvitvaskingsregelverket*. Norges Handelshøyskole.
- Iversen, M. L., (2021). *The FATF Recommendations - International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation*. Økokrim. Hentet fra: <https://www.okokrim.no/the-fatf-recommendations-oppdater-oktober-2021.6428984-549322.html>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. ed.). Cappelen Damm akademisk.
- Jakobsen, C. K., & Øgreid, H. (2021). Hvitvaskingsloven i en revisors hverdag. *Revregn*, 8, 61-65.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 5. utgave. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kielland, K. W., (2018). *Ny hvitvaskingslov*. Ræder Bing advokatfirma AS. Hentet fra: <https://raederbing.no/aktuelt/ny-hvitvaskingslov/>
- Kjelløkken, R., T. Granvang, B. Bruu, A. Ellefsen og E. Nakstad. 2021. *Revisorloven og revisjonsforordningen- Kommentartutgave*. Fagbokforlaget.
- Knechel, W. R., Krishnan, G. V., Pevzner, M., Shefchik, L. B., & Velury, U. (2012). *Audit Quality Indicators: Insights from the Academic Literature*. SSRN Electronic Journal.
- Kristoffersen, T. (2017). *Virksomhetsstyring og regnskapsorganisering: lærerbok*. Fagbokforlaget.
- Kvalevåg, K. (2021). *Kamp mot hvitvasking en viktig oppgave for revisor*. Revisorforeningen. Hentet fra: <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/17923257/kamp-mot-hvitvasking-en-viktig-oppgave-for-revisor?publisherId=16886482>
- Kvalheim, E. (2023). *Stor økning i innrapporteringen av mistenkelige transaksjoner*. Regnskap Norge. Hentet fra: <https://www.regnskapnorge.no/magasin/stor-okning-i-innrapporteringen-av-mistenkelige-transaksjoner/>
- Lunde, A., (2017) *Enheten for finansiell etterretning (FIU)*. Økokrim. Hentet fra: <https://www.okokrim.no/enheten-for-finansiell->

[etterretning.424322.no.html#:~:text=Enheten%20for%20finansiell%20etterretning%20\(EFE,terrorfinansiering%20og%20finansiering%20av%20masse%C3%B8deleggesv%C3%A5p](https://www.etterretning.no/html#:~:text=Enheten%20for%20finansiell%20etterretning%20(EFE,terrorfinansiering%20og%20finansiering%20av%20masse%C3%B8deleggesv%C3%A5p)

- Melnik, S. V. (2003). *Accountants' Anti Money-Laundering Responsibilities*. The CPA Journal. 73. 50-51.
- Merriam, S. B., Tisdell, E. J., (2009). *Qualitative research : a guide to design and implementation*. (3). Jossey-Bass Inc.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative data analysis*. London: Sage.
- Naheem, M. A., (2020). *The agency dilemma in anti-money laundering regulation*. Hentet fra: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-01-2016-0007/full/html>
- Nilssen, S. S., (2021). *Revisjonsgiganter må punge ut millioner etter lovbrudd*. Finansavisen. Hentet fra: <https://www.finansavisen.no/nyheter/finans/2021/03/22/7645622/bdo-og-pwc-har-brutt-hvitvaskingsloven>
- Norton, S. D. (2018). *Suspicion of money laundering reporting obligations: Auditor compliance, or sceptical failure to engage?* Critical Perspectives on Accounting, 50(C), 56-66.
- NOU 1997:9 *Om revisjon og revisorer*. Oslo: Finans- og tolldepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/670c887a3d5f49e983b100775576446a/nou/pdfa/nou199719970009000dddpdfa.pdf>
- Nyeng, F. (2004). *Vitenskapsteori for økonomer*. Abstrakt forlag.
- Porter, Brenda. (1993). *An Empirical Study of the Audit Expectation-Performance Gap*. Accounting and Business Research, 24:93, 49-68.
- Private Banker International (1999). *Auditors to be Forced to Report Laundering Suspicions*. London: VRL Knowledgebank.
- PwC. (2022). *Årlig rapport 2022 – Antihvitvask, Terrorfinansiering, Sanksjoner*. PwC. Hentet fra: https://premium-api.services.pwc.no/media/Arlig_rapport_2022_Antihvitvask_Terrorfinansiering_og_Sanksjoner_a06031f159.pdf
- Rafen, N., (2014). *Revisjonskvalitet – Forutsetning for relevans og tillit*. RevRegn. Utg. 5
- Regjeringen, (u.å.). *Saksgang: Ny hvitvaskingslov*. Regjeringen. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/fin/sak/saksgang-ny-hvitvaskingslov/id2607785/>
- Reuter, P., & Truman, E. M. (2004). *Chasing dirty money: The fight against money laundering*. Washington, DC: Institute for International Economics.

- Revisorforeningen. (2020). *Etterutdanning for revisorer*. Revisorforeningen. Hentet fra: <https://revisorforeningen.no/fag/ny-revisorlovgivning/nyheter-nyrevisorlov/etterutdanning-for-revisorer/>
- Revisorforeningen. (2021). *Revisorutdanningen*. Revisorforeningen. Hentet fra: <https://revisorforeningen.no/fag/ny-revisorlovgivning/nyheter-nyrevisorlov/revisorutdanningen/>
- Revisors Håndbok. (2021). *Revisors Håndbok*. Fagbokforlaget. (42. utgave).
- RevRegn. (2018). *Nyutdannede til revisjonsbransjen*. Revregn, 1, 16-17.
- Rui, J. P., Ringen, G.H., & Rørholt, K.F., (2021). *Hvitvaskingsloven: Lovkommentar*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Sandmo, A. (1993). *Gary Becker's contributions to economics*. Scandinavian Journal of Economics 95, 7- 23.
- Saunders, M.N.K., Lewis, P. & Thornhill, A. (2019). *Research Methods for Business Students*. 8th Edition, Pearson, New York.
- Sekaran, U. og Bougie, R. (2013). *Research Methods for Business: a skill-building approach*. Chichester: John Wiley & sons.
- Silverman, D. (2013). *A very short, fairly interesting and reasonably cheap book about qualitative research*. London: Sage Publications.
- Stenvold, T. D. og Degerstrøm, M. M. (2020). *Revisjonshandlinger i praksis (1. utg.)*. Fagbokforlaget.
- Teichmann, F. (2020). *Money-laundering and terrorism-financing compliance – unsolved issues*. *Journal of Money Laundering Control*.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. (5). Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder*. 3.utg. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Trochim, W. M., Donnelly, J. P. og Arora, K. (2015). *Research Methods - The Essential Knowledge Base*. Cengage Learning.
- Zikmund, P. E. (2008). *Reducing the expectation gap: Certified public accountant*. The CPA Journal, 78(6), 20-22,24-25.
- Økokrim, (2022). *Nasjonal Risikovurdering – Hvitvasking og terrorfinansiering*. Økokrim. Hentet fra: <https://www.okokrim.no/nasjonal-risikovurdering-2022.6567231-549350.html>
- Økokrim, (2023). *Statistikk MT-rapporter*. Økokrim. Hentet fra: <https://www.okokrim.no/statistikk-mt-rapporter.565566.no.html>

Økokrim, (uten dato). *Rapportere mistenkelige forhold (MT-rapport) til EFE*. Økokrim
Hentet fra: <https://www.okokrim.no/rapporter-mistenkelige-forhold-til-efe.562409.no.html>

9. Vedlegg

9.1 Vedlegg 1: Invitasjon til intervju

Hei X.

Vi er to studenter som er i vår avsluttende del av vårt masterprogram i Regnskap og Revisjon (MRR) ved Norges Handelshøyskole. Som en del av studiet er vi i gang med vår masteroppgave denne høsten. Vår masteroppgave har som mål å belyse revisorens rolle i bekjempelsen av hvitvasking og gi en dypere forståelse av de ulike utfordringene revisorer møter i denne sammenhengen.

Blant annet har vi sett på data fra Økokrim i 2022 som viser at kun 74 av totalt 19 782 mistenkelige transaksjonsrapporter (MT-rapporter) blir rapportert av revisorer. Dette antallet fremstår som relativt lavt, og er noe av det vi prøver å undersøke de underliggende grunnene til.

Av denne grunn henvender vi oss til deg med en forespørsel om å delta i vårt forskningsprosjekt ved å la oss gjennomføre et intervju med deg. Vi tror at din erfaring og din rolle kan tilføre nyttige perspektiver til vår forskning. Dersom dette ikke skulle være mulig for deg, setter vi pris på om du kunne henvise oss til en passende kollega eller medarbeider i ditt selskap som kan være bedre egnet for dette intervjuet.

Intervjuet vil ha en estimert varighet på omtrent én time og vil kunne gjennomføres på et tidspunkt som passer deg best. Intervjuet kan gjennomføres digitalt, eller fysisk om du holder til i bergensområdet. Prosjektet vårt er registrert og godkjent av Norsk senter for forskningsdata, og all innsamlet data vil bli behandlet med konfidensialitet. I selve masteroppgaven vil din identitet forbli anonym og vil bli referert til som «Respondent X» for å beskytte ditt personvern.

Ved positiv respons vil vi følge opp med mer informasjon, en samtykkeerklæring og en detaljert intervjuguide slik at du kan forberede deg på spørsmålene på forhånd. Vi forstår at tiden din kan være begrenset og hektisk, men vi setter pris på din tilbakemelding på denne henvendelsen.

Dersom du har spørsmål eller trenger ytterligere informasjon, er vi tilgjengelige via telefon på 98697115 og 90759929, eller via denne e-postadressen.

Vi ønsker å takke deg på forhånd for din tid og eventuell deltakelse i vår forskning.

Med vennlig hilsen,

Erlend Teigen og Karl Helle Jonsbråten

MRR-studenter ved Norges Handelshøyskole

9.2 Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet «Revisors rolle i hvitvasking»?

Dette er en forespørsel til deg om å delta i forskningsprosjektet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave som gjennom det nåværende semesteret skal bli utført av to studenter ved Norges Handelshøyskole. Masterstudentene følger løpet Master i Regnskap og Revisjon. Formålet med prosjektet er å bidra med innsikt om revisors rolle innenfor hvitvasking. Blant annet praktiske, etiske og juridiske utfordringer for å generere MT-rapporter og hvordan revisor kan spille en mer aktiv rolle i bekjempelsen av hvitvasking.

For å besvare vår problemstilling ønsker vi å gjennomføre en studie blant revisjonsselskaper av ulik størrelse, hvor selskapene innehar både kunnskap og erfaring tilknyttet tematikken og hvilke utfordringer sektoren står overfor.

Oppgaven vil bli utgitt i NHHs register.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges Handelshøyskole er ansvarlig for prosjektet. Kjell Henry Knivsflå, professor ved institutt for Regnskap, Revisjon og Rettsvitenskap er veileder.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Basert på behovet for informasjon til oppgaven spør vi om du ønsker å delta i prosjektet. Vi ønsker å inkludere minimum en representant fra et utvalg av ulike revisjonsselskaper i Norge.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som vil brukes i datainnsamlingen er intervjuer og dokumenter. Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du stiller på et intervju med estimert varighet på en time. Vi vil ta kontakt etter intervjuet dersom vi har behov for oppklaringer eller mer informasjon. Vi er åpne for intervju fysisk eller digitalt avhengig av dine ønsker og muligheter. Intervjuet vil bli holdt på norsk. Opplysningene som samles inn, er relatert til revisors rolle innenfor

---

hvitvasking. Dine svar fra intervjuet blir notert og tatt opp på lydopptak for å senere transkriberes. Til intervjuene er transkribert oppbevares de på to ulike digitale enheter som krever innlogging (deretter slettes data).

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg dersom du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. For å trekke tilbake samtykket kan du ta kontakt med prosjektets ansvarlige via e-post eller telefon.

Ditt personvern – oppbevaring og bruk av dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De som vil ha tilgang til innsamlede data er:

- Ved Norges Handelshøyskole, masterstudentene som utfører prosjektet: Erlend Teigen og Karl Helle Jonsbråten
- Ved Norges Handelshøyskole, veileder: Kjell Henry Knivsflå

Tiltak som gjøres for at ingen uvedkommende skal få tilgang til dine data vil være å erstatte navn med kode, og holde registrert navn og kontaktinformasjon på en atskilt navneliste fra øvrige data. I publikasjonen vil intervjuobjektets stilling og antall års erfaring være inkludert for å kunne drøfte om dette kan være av betydning. Dette vil være faktorer som vil kunne identifisere deltakere til en viss grad. Vi vil likevel forsøke å generalisere ved å bruke begrep som «respondent A» fremfor andre konkrete tituleringer eller arbeidssted. Hvor informantene er ansatt vil ikke komme frem i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter prosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes, hvilket etter planen er 20.12.2023. Etter prosjektets slutt vil flere anonymiseringstiltak bli gjort. Personopplysninger og lydopptak vil slettes.

Dine rettigheter

Dersom det er ønskelig vil du få tilsendt oppgaven etter den ferdigstilles, slik at du har muligheten til å godkjenne sitater og opplysninger. Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du utover dette rett til:

- Innsyn i personopplysninger som er registret om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- Å få rettet og slettet personopplysninger om deg,
- Å sende klage til Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Norges Handelshøyskole har Sikt – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Dersom du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges Handelshøyskole ved masterstudent Erlend Teigen: erlend.teigen@student.nhh.no
- Norges Handelshøyskole ved masterstudent Karl Helle Jonsbråten: karl.jonsbraaten@student.nhh.no
- Norges Handelshøyskole ved professor Kjell Henry Knivsflå: kjell.knivsfla@nhh.no
- Vårt personvernombud: NHHs personvernombud: Personvernombud@nhh.no

Hvis du har spørsmål til Sikt sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Sikt – Norsk senter for forskningsdata AS

Med vennlig hilsen

Erlend Teigen og Karl Helle Jonsbråten

Samtykkeerklæring

Det følgende er et samtykkeskjema for en masterutredning ved Norges Handelshøyskole.

Jeg deltar frivillig i dette forskningsprosjektet utført av Erlend Teigen og Karl Helle Jonsbråten fra Norges Handelshøyskole. Jeg forstår at prosjektet er designet for å innhente informasjon om revisors rolle innenfor hvitvasking.

1. Min deltakelse i dette prosjektet er frivillig. Jeg kan trekke meg og avslutte deltakelsen til enhver tid uten konsekvenser.
  2. Hvis jeg føler meg ukomfortabel under intervjuene, har jeg rett til å ikke svare på spørsmål eller avslutte intervjuet.
  3. Deltakelse innebærer å bli intervjuet av masterstudenter fra Norges Handelshøyskole. Intervjuet vil ha en varighet på omtrent 60 minutter. Notater kan bli utarbeidet under intervjuet.
  4. Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet avsluttes 20.12.2023.
  5. Jeg tillater at det blir tatt lydopptak av intervjuet og at opptaket blir slettet innen 20.12.2023.
  6. Jeg forstår at jeg ikke vil bli identifisert med navn i rapporter som bruker informasjon fra dette intervjuet, og at min konfidensialitet som deltaker i denne studien vil forbli sikker. Videre bruk av data innsamlet under intervjuet vil bli satt under standardregler for bruk av data som beskytter anonymiteten til individer og institusjoner.
  7. Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet som er gitt til meg. Jeg har fått alle spørsmål besvart på en tilfredsstillende måte.
8. Jeg har fått en kopi av denne samtykkeerklæringen.

Mitt navn (i blokkbokstaver):

Sted og dato:

Min signatur:

9.3 Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuguide

Innledning til intervju:

- Presentasjon av oss selv og oppgave
- Opplysning av anonymitet og oppbevaring av data

Introspørsmål:

- Hvilken stilling har du?
- Hvor lenge har du vært praktiserende revisor?
- Hvilken bakgrunn har du?
- Hvilke/hvilken bransjesektor har du tidligere revidert/reviderer du?

Identifisere, vurdere og rapportere mistenkelige transaksjoner:

- Kan du beskrive din generelle forståelse av revisorrollen når det gjelder å håndtere mistenkelige transaksjoner og hvitvaskingsforebygging?
- Hvilke verktøy, metoder eller retningslinjer bruker du for å identifisere mistenkelige transaksjoner?
- Hvordan håndterer du/hadde du håndtert situasjoner der du faktisk identifiserer en mistenkelig transaksjon? Hvilke påfølgende trinn tar du?
- Iverksetter dere tiltak for å fastslå de faktiske eierne av en transaksjon, og i så fall hvilke metoder eller tiltak bruker dere for å gjøre det?

Praktiske, etiske og juridiske utfordringer:

- Har du stått i en situasjon der du manglet tilstrekkelige bevis for en transaksjon du anså som mistenkelig? Hvordan håndterte du det/hadde du håndtert dette?
- Hvordan tror du antallet MT-rapporter påvirkes av mangelen av konkrete retningslinjer eller objektive kriterier for å definere hva som er mistenkelig?
- I 2018 kom det en ny hvitvaskingslov, opplevde du noen signifikante avvik eller merkbare endringer i arbeidsprosessen? (bare relevant for informanter som har jobbet før 2018)

-
- Det har blitt diskutert om revisors rapporteringsrett bør omgjøres til en plikt for å redusere de juridiske usikkerhetene revisor må håndtere. Hva er dine tanker om dette?
  - Tror du andre revisjonsforetak kan oppleve press fra klienten eller frykt for å miste klienten gjennom revisjonsprosessen?

Hvordan revisorer kan spille en mer aktiv rolle i bekjempelsen av hvitvasking:

- Hva tror du er den primære årsaken til at revisorer kun står for en begrenset andel av innleverte (MT-rapporter) til Økokrim årlig?
- Hvordan identifiserer du og prioriterer potensielle hvitvaskingsrisikoer når du utfører revisjoner?
- Hva mener du er de største barrierene som hindrer revisorer i å være mer aktiv i bekjempelsen av hvitvasking, og hvordan kan disse barrierene overvinnnes?
- Hvordan ser du for deg revisorers fremtidige rolle og ansvar i bekjempelsen av hvitvasking?